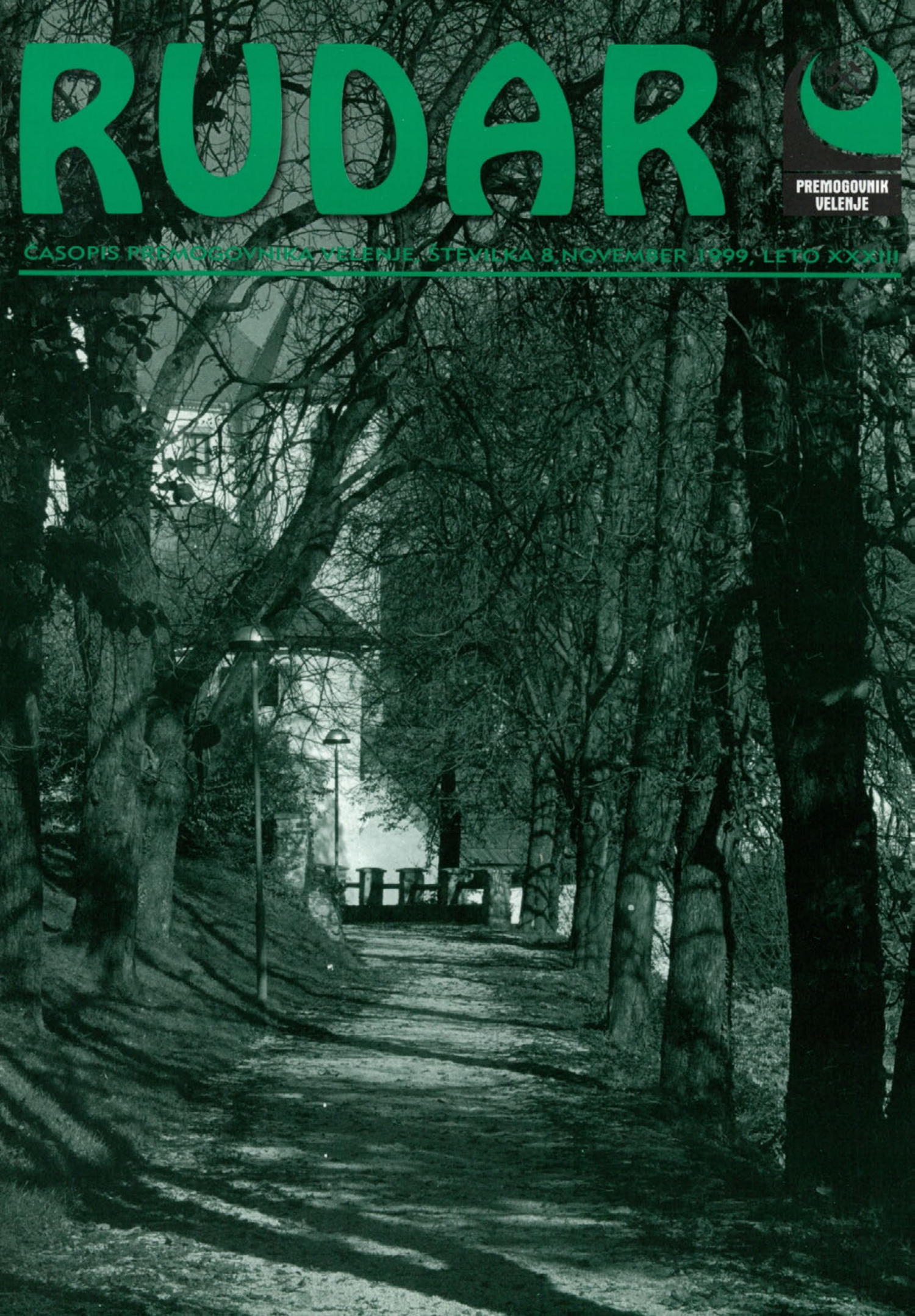

RUDAR

PREMOGOVNIK
VELENJE

ČASOPIS PREMOGOVNIKA VELENJE, ŠTEVILKA 8, NOVEMBER 1999, LETO XXXIII

Izdajatelj

Premogovnik Velenje

Ureja uredniški odbor

Božena Steiner, Diana Janežič, Dragica Marinšek, Ivo Hans Avberšek, Aca Poles, Peter Pušnik, Boris Potrč, Jože Kožar.

Glavna urednica

Diana Janežič

Novinarka in lektorica

Dragica Marinšek

Oblikovanje

Ivo Hans Avberšek

Grafična priprava

NAŠ ČAS, d.o.o. Velenje

Tisk

Grafika Bizjak Velenje

Naklada

4000 izvodov

Naslov

RUDAR, Partizanska 78, 3320 Velenje, tel. (063) 871-465 int. 18-15, fax (063) 869-131, E-mail Diana.Janezic@rlv.si, Ivo.Avbersek@rlv.si

Glasilo Rudar je brezplačno.

Prihodnja številka Rudarja izide decembra.

Prispevke zanjo lahko pošljete v uredništvo najpozneje do 13. decembra 1999.

Naslovnica

JESEN

foto:

Damijan Kljajič

strani 4, 5

Vključevanje v Evropsko unijo, pogoji, ki jih ta postavlja pred premogovniško dejavnost, določila novih, evropsko naravnanih zakonov o rudarstvu, energetskem gospodarstvu, o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter finančnem poslovanju so bili temelji, na katerih so potekale razprave in bile sprejete odločitve na 3. strateški konferenci podjetja v hotelu Barbara v Fiesi med 27. in 30. oktobrom. "Osnovna naloga bo čiščenje premogovniške dejavnosti, izločevanje programov, ki niso neposredno povezani s pridobivanjem premoga in s tem posredno vplivanje na nižanje cene premoga," je po konferenci dejal dr. Franc Žerdin.

strani 6, 7

Ste podjetni in si želite sprememb? Imate ideje, kako delati bolje in vam ne zadostuje vsakodnevno ter samo rutinsko ponavljanje dela? Morda ste imeli občutek, da nimate komu zaupati svojih dobrih idej in zamisli ter da v osnovnem delovnem procesu ni pravega interesa za odkrivanje novih postopkov, metod in spreminjanje procesov dela. Preberite si povabilo Službe za realizacijo poslovnih idej v razpisu za zbiranje poslovnih idej in zamisli.

strani 8, 9

V Šolskem centru Velenje širijo izobraževalne programe in pred štirimi leti je z delom začela Višja strokovna šola. Prvi izobraževalni program v njej je bil elektronika, kjer danes izobražujejo odrasle in mladino. Letos pa se je 2840 dijakom, vajencem in študentom v 111 oddelkih centra pridružilo tudi 31 študentov novega višješolskega programa rudarstvo in geotehnologija.

strani 10, 11

Krvodajalstvo je brezplačno, anonimno in prostovoljno humanitarno dejanje. Kaj vodi krvodajalce, da dajejo kri? Kaj krvodajalci pričakujejo v zameno za darovano kri? Ali bi se darovanje krvi povečalo, če bi krvodajalci dobili za to plačilo? Vsak krvodajalec sam zase ve, čuti, kaj mu pomeni krvodajalstvo, kolikokrat na leto bo daroval kri in kdaj ter kakšno "plačilo" za to pričakuje. A je že tako, da vseh krvodajalcev pri dajanju krvi ne vodita le humanost in želja po pomoči sočloveku, temveč tudi lastna korist.

Pred novimi izzivi

Zakon o rudarstvu in Zakon o energetske gospodarstvu, ki ju je parlament sprejel letos, pa tudi Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki je pred sprejetjem, bodo odločilno vplivali na pogoje poslovanja Premogovnika Velenje v prihodnjih letih.

Predvsem Zakon o energetske gospodarstvu, ki uvaja odpiranje trga tudi na področju energetike in bo povzročil močan pritisk na znižanje cen premoga, pomeni prav gotovo velik izziv za vse zaposlene v podjetju.

Kako odgovoriti na spremembe v okolju, je bila tudi ena od osrednjih tem tretje strateško-poslovne konference Premogovnika Velenje v Fiesi. Usmeritve za nadaljnje delo smo oblikovali v prepričanju, da se večina zaposlenih v Premogovniku Velenje zaveda, da so spremembe nujne in da bodo v njih videli svojo priložnost.

V Premogovniku Velenje smo se nujnosti zniževanja stroškov zavedali že pred leti. Z investiranjem v opremo, v izobraževanje, z uvajanjem novih tehnologij pridobivanja premoga smo ustvarili razmere za povečevanje produktivnosti, kar lahko bistveno prispeva k zniževanju cene.

V zadnjih petih letih smo za več kot 12 odstotkov znižali stroškovno ceno premoga. Začete procese prestrukturiranja pa bo treba nadaljevati in pospešiti.

V usmeritvah, ki so bile sprejete v Fiesi, smo med drugim zapisali, da bomo prilagajanje novim razmeram poslovanja izvedli ob upoštevanju štirih strateških ciljev podjetja.

Tudi v prihodnje želimo torej vlagati v varno delo ter sproti in učinkovito reševati ekološke probleme, ki so posledica energetske dejavnosti. Z nadaljnjim zniževanjem stroškov v osnovni dejavnosti in z vsaj 4-odstotno letno rastjo produktivnosti pa bomo ustvarjali pogoje za investiranje v tiste razvojne programe, ki bodo omogočali odpiranje novih delovnih mest in s tem prestrukturiranje Premogovnika Velenje brez večjih socialnih pretresov.

V razpravah, ki smo jih izvedli v preteklih mesecih, smo za takšne usmeritve in načrtovane spremembe dobili podporo tako sindikata kot tudi sveta delavcev. Tudi zato upravičeno pričakujemo, da nam bo v naslednjem letu uspelo skleniti dolgoročno pogodbo o prodaji premoga, s katero bomo na daljši rok določili, pod kakšnimi pogoji bo potekalo prestrukturiranje podjetja.

Janko Lukner,
direktor za kadrovske-spolšno področje

Čiščenje premogovniške dejavnosti

Vključevanje v Evropsko unijo, pogoji, ki jih ta postavlja pred premogovniško dejavnost, določila novih, evropsko naravnanih zakonov o rudarstvu, energetskega gospodarstva, o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ter finančnem poslovanju so bili temelji, na katerih so potekale razprave in bile sprejete odločitve na 3. strateški konferenci podjetja v hotelu Barbara v Fiesi med 27. in 30. oktobrom. Na njej so sodelovali direktorji področij in sektorjev, njihovi pomočniki in svetovalci ter direktorji hčerinskih podjetij. Sklepe konference so v soboto, 30. oktobra, predstavili tudi predsedniku nadzornega sveta, sindikata podjetja in podpredsedniku sveta delavcev.

Po mnenju direktorja dr. Franca Žerdina smo veliko dela glede priprav na sprejetje Slovenije v Evropsko unijo že opravili, veliko dela pa nas še čaka. "Osnovna naloga bo čiščenje premogovniške dejavnosti, izločevanje programov, ki niso neposredno povezani s pridobivanjem premoga in s tem posredno vplivajo na nižanje cene premoga. Zato naj bi ustanovljali nova hčerinska podjetja, razvijali pa smo idejo o povezovanju vseh hčerinskih podjetij med seboj in z materjo po principih koncerna."

V skladu s štirimi strateškimi cilji

Poleg osnovne usmeritve, da ostajajo štirje strateški cilji veljavni tudi naprej, se večina strateških usmeritev, sprejetih v Fiesi, navezuje na usmeritev o izločevanju posameznih programov iz premogovništva. Hčerinska podjetja, ki že delujejo, pa morajo prav tako svoje strategije opredeliti v ciljih ter večati delež prihodka, ustvarjenega na trgu, v poslih izven Premogovnika. V hčerah in v Premogovniku naj bi povečevali **produktivnost** za najmanj 4 odstotke na leto. V Premogovniku naj bi ta cilj dosegali z večjim investiranjem v neenergetske razvojne programe pa tudi z nižanjem števila zaposlenih za 4 odstotke na leto, vendar naj bi še vedno na leto zaposlili okoli 40 pripravnikov. V hčerinskih podjetjih morajo ohranjati delovna mesta oziroma hkrati s povečevanjem prihodka ustvarjati nova.

Na **kadrovsko-splošnem področju** je treba dograditi sistem nagrajevanja in organizacije, izvajati naloge pri ocenjevanju invalidnosti in spremljanju odsotnosti z dela zaradi bolniških dopustov v skladu z lani izdelanim projektom in z usmeritvami glede humanizacije dela ter spodbujati stimulatивно nagrajevanje delavcev, ki niso v

bolniškem staležu, in destimulativno nagrajevati tiste, ki bolniške izostanke izkoriščajo. Dokončati je treba projekt zdravstvene ocene delovnih mest ter skrbeti za poklicno rehabilitacijo delavcev in za razmere za varno delo.

Stroški za **plače** zavzemajo med vsemi stroški že okoli 56-odstotni delež. Dosedanje določilo o višini plač 20 odstotkov nad republiškim povprečjem in lovljenje razmerja do elektrogospodarstva predstavljata zahtevno nalogo, ki je dolgoročno ni mogoče uresničevati. Zato so na strateški konferenci korigirali to določilo in predlagali, naj gibanje plač zaostaja za en odstotek za produktivnostjo v tolarjih na zaposlenega na leto.

Na strateški konferenci je precej razprave povzročilo določilo energetskega zakona o **privatizaciji** proizvodnih javnih podjetij. Po mnenju vodstva podjetja sta TE Šoštanj in Premogovnik Velenje na trgu malo vredna vsak zase, povezana pa veliko več. Zato bodo predlagali lastniku obeh podjetij, da se podjetji strateško čim bolj povežeta, saj imata veliko skupnih ciljev. Skupno bi tudi lažje uresničevala osnovni cilj energetskega zakona o varni in zanesljivi oskrbi države z električno energijo po tržnih načelih. Prav ta zakon daje tudi temelj za sklenitev dolgoročne pogodbe o prodaji električne energije iz TE Šoštanj podjetjem; pogodba mora biti sklenjena do 30. septembra 2000.

Pomembna strateška odločitev je bila sprejeta v skladu z novim rudarskim zakonom. V novembru mora podjetje oddati vlogo za **koncesijo za izkoriščanje mineralnih surovin**. Odločeno je bilo, da bomo zaprosili za koncesijo le za tisti del zaloga premoga, kjer jih je mogoče z znanimi postopki pridobivati na ekonomsko in teh-

nično učinkovit način in ne za tiste na območju jame Šoštanj.

Med pregledom strateških usmeritev so pomembne tudi odločitve v zvezi s uvajanjem **standardov kakovosti**, med drugim so bile potrjene aktivnosti za pridobitev certifikatov kakovosti za varnost pri delu BS 8800, za preizkušanje in delovanje laboratorijev EN 45001 ter za varovanje okolja ISO 14001. Slednjega naj bi pridobili do 3. julija 2000.

Dokaj trdni okviri za delo v letu 2000

TE Šoštanj naj bi v letu 2000 proizvedla 3100 GWh električne energije. Ta dokaj zanesljiv podatek - upoštevati je namreč treba, da prodaja nuklearne energije iz JE Krško še vedno ni v celoti dogovorjena - je osnova za načrtovanje odkopa premoga v letu 2000. Za proizvodnjo električne energije naj bi ga v TE Šoštanj prodali 3,7 milijona ton, za proizvodnjo toplotne energije 160.000 ton, okoli 40.000 ton za široko potrošnjo in 50.000 ton za lastne rezerve na deponiji. Skupno naj bi v letu 2000 odkopali **3,850 milijona ton premoga**. Takšna količina odkopanega in prodanega premoga naj bi ob ugodni ceni prinesla tudi pozitivno poslovanje podjetja.

V letu 2000 bo treba ažurirati **strateški plan** podjetja za obdobje 2001-2010 in v njem obdelati štiri variante odkopa premoga in poslovanja Premogovnika glede na proizvodnjo električne energije v TE Šoštanj.

1. januarja 2000 bomo v podjetju uvedli **nov delovni čas** za okoli 450 delavcev, večinoma zaposlenih v Strokovnih službah. Delovni čas bomo prilagodili delovnemu času v podjetjih v Šaleški dolini in Sloveniji ter prihranili tudi nekaj energije. Prihod na delovna mesta bo med 7. in 8. uro, obvezna prisotnost na delovnih mestih pa med 8. in 15. uro. Odhod z delovnih mest bo med 15. in 16.30, v petek pa ob 13. uri, če bo posameznik do konca delovnega tedna izpolnil tedenski bonus 40 de-

lovnih ur. Vodstvo podjetja priporoča, da svoj delovni čas temu prilagodijo tudi v hčerskih podjetjih.

1. januarja 2000 bo začelo z delom tudi **ново hčersko podjetje HTZ** s statusom invalidskega podjetja. V njem bo delalo 732 delavcev, ki so sedaj razporejeni v oddelkih HTZ delavnica zaščitnih sredstev, kopalnice in vzdrževanje in pralnice ter v gradbeni dejavnosti, zavarovanju, jamski reševalni postaji, elektro remontu, strojnem remontu in predelavi pepela in zapolnjevanju. Za direktorja novega podjetja HTZ je imenovan Franc Druks, vodje poslovnih enot, ki se združujejo, ostajajo vodje tudi v novem podjetju, vodja sedanjega podjetja HTZ pa je Stane Čas. Finančno službo v novem HTZ bo vodila Andreja Meža, plansko-analitsko službo pa Branka Vičar.

Nov energetski zakon je uvedel pojem naslednjih investicij in pregledati bo treba, katera so te v našem podjetju. Predvsem naj bi to bili objekti drobilnice in klasirnice v Pesju, za katere bo treba izdelati investicijski program o zapiranju v letu 2001. Prav na področju **raziskovalno-razvojne dejavnosti** je bilo sprejetih več odločitev. Tako naj bi izdelali investicijski program o gradnji jaška Barbara, nadaljevali s projekti za podzemno odlaganje odpadkov in razvijali program za regionalni center za odlaganje sekundarnih surovin.

Na strateški konferenci so odločili, da podpiramo idejo o izgradnji centra za šolske in obšolske dejavnosti Šolskega centra Velenje v objektih Starega jaška, pri čemer Premogovnik Velenje nudi zemljišče in objekte. Podprt je bil projekt o dokončni ureditvi Muzeja premogovništva Slovenije s prenosom celotne zbirke premogovništva iz Muzeja na gradu ter da Muzej premogovništva Slovenije kandidira za evropski muzej leta. Investicijski program ureditve hotela Barbara v skladu z višjo kategorizacijo ni bil potrjen in je bilo njegovo uresničevanje preloženo na prihodnja leta.

Vse bolj samostojna hčerska podjetja

Del strateške konference je bil namenjen tudi poročilom o poslovanju hčerskih podjetij in njihovih razvojnih načrtih. Kot je povzel dr. Žerdin, je razveseljivo, da vsa poslujejo pozitivno, se razvijajo in čedalje bolj osamosvajajo oziroma več prihodka pridobijo na trgu izven matičnega podjetja. Tako je podjetje PLP zaradi velikega upada porabe lesa v Premogovniku že izdelalo nov proizvodni program, ki ga vodstvo matere podpira. Pravo razvojno ekspanzijo doživlja ERICo, ki pa bi moral svojo dejavnost še bolj širiti po Sloveniji in v Evropi, ker sedaj še prevelik del prihodka ustvarja v TE Šoštanj in Premogovniku.

Veliko kakovostno razliko je v letu dni doživelo podjetje GOST, kate-rega usmeritev v vlaganje v kadre se je pokazala kot dobra. Znižali so stroške in posodobljajo lokale, prihodnje leto naj bi v center mesta preselili turistično agencijo, ki edina od mnogih velenjskih agencij vodi goste v Šaleško dolino. Dolgoročnejša usmeritev GOST-a je priključitev TRC Jezero, že sedaj pa naj bi tesneje sodeloval s tem centrom, centrom IEMIC in ERICom.

Kot je ob koncu strateške konference dejal dr. Franc Žerdin, je bilo delo na konferenci zelo koncentrirano, naporno, vendar uspešno. S sklepi konference bo vodstvo podjetja seznanilo še izvršilni odbor sindikata, svet delavcev in nadzorni svet, podrobnejše pa bodo s sklepi, ki jih moramo, seveda, uresničevati vsi skupaj, svoje sodelavce seznanili tudi njihovi vodje.

Diana Janežič

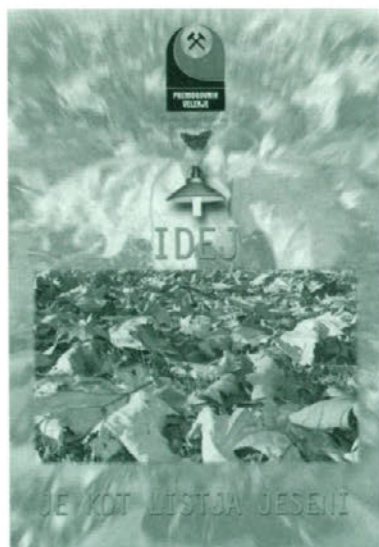
PROIZVODNJA OKTOBER 1999

OBROT	PROIZVODNJA			+ VIŠEK na osn. nač.	- PRIMANJ. na mes. nač.	ODSTOTEK		DOSEŽEN POVPREČEK
	osn. nač.	mes. nač.	doseženo			na osn. nač.	na mes. nač.	
PRELOGE	154.700	126.000	147.610	-7.090	21.610	95,42	117,15	7.029
PESJE	118.300	210.000	199.360	81.060	-10.640	168,52	94,93	9.493
ŠKALE	0	168.000	151.910	151.910	-16.090	-	90,42	7.234
PRIPRAVE	16.800	21.000	19.020	2.220	-1.980	113,21	90,57	906
PREMOGOVNIK	289.800	525.000	517.900	228.100	-7.100	178,71	98,65	24.662

Služba za realizacijo poslovnih zamisli vas vabi k sodelovanju.

Ste podjetni in si želite sprememb?

Imate ideje, kako delati bolje in vam ne zadostuje vsakodnevno ter samo rutinsko ponavljanje dela? Morda ste imeli občutek, da nimate komu zaupati svojih dobrih idej in zamisli ter da v osnovnem delovnem procesu ni pravega interesa za odkrivanje novih postopkov, metod in spreminjanje procesov dela. Sploh pa se ne znajdete, če vaši predlogi presegajo osnovno dejavnost in vidite priložnosti, s katerimi bi lahko podjetje, okolica in vi sami pridobili več.

Vsi skupaj se zavedamo, da je potrebno spodbuditi razvoj in čim bolj skrbno izkoristiti kreativnost, ki se skriva v vseh zaposlenih in v vsakem od nas. Radi bi vam sporočili, da imamo osnove, na katerih lahko razmišljamo tudi o podpori dobrih poslovnih idej in zamisli.

Med našimi strateškimi usmeritvami smo oblikovali tudi **4. strateški cilj podjetja**, s katerim želimo zaradi zmanjšanja števila zaposlenih v energetske dejavnosti zagotavljati nova delovna mesta oziroma nadomestne programe.

Premogovnik Velenje skladno s Poslovnikom o realizaciji poslovnih idej in zamisli v Premogovniku Velenje in s Pravilnikom o nagrajevanju poslovnih idej ter inovacijski dejavnosti v Premogovniku Velenje objavlja

RAZPIS za zbiranje poslovnih idej in zamisli

Namen razpisa

Spodbuditi želimo stalno pripravljenost vseh zaposlenih za kreativno izboljševanje vseh delovnih področij v matičnem podjetju in v hčerskih podjetjih ter sodelovanje pri razvoju vseh delov in nivojev podjetja v osnovni ter spremljajočih dejavnostih. Želimo podpreti tudi najširši krog sodelavcev za razmišljanje o novih možnostih uporabe naših virov in sredstev za rast in razvoj ter nove poslovne usmeritve.

Predmet razpisa

Zbiranje poslovnih idej in zamisli, usmerjenih v ustvarjanje novih ali izboljšavo že obstoječih materialov, naprav, sistemov in metod, vključno z oblikovanjem novih izdelkov, pripravo procesov in storitev v vseh delih podjetja ter z uvajanjem novega znanja, ki je prisotno v podjetju, izboljševanje gospodarskega položaja. Še posebej želimo zbirati **poslovne zamisli**, s katerimi želimo na različnih delovnih po-

dročjih spodbuditi nastajanje novih delovnih mest in nove programe za zaposlovanje.

Način in pogoji prijave poslovnih idej in zamisli

Na razpis se lahko prijavijo vsi posamezniki in skupine iz Premogovnika Velenje, iz hčerinskih podjetij ter izven podjetja.

Obrazec za prijavo poslovne ideje (OBR207-SRPZ1) dobite:

- pri vseh vodjih v podjetju,
- v Službi za inovacijsko dejavnost,
- v Službi za realizacijo poslovnih zamisli ter
- v elektronski obliki (RLVNET/GRLV/OBRAZCI/PREDLOGE/OBR207-SRPZ1).

Na njem boste v preprosti in jedrnatih obliki razložili vsebino ideje oziroma predloga z naslednjo obvezno vsebino:

- pobudnik ideje (avtor),
- naziv ideje,
- opis ideje (obstoječe stanje ter predlagana pozitivna sprememba),
- področje inoviranja,
- cilji inoviranja,
- opredelitev ideje.

Neobvezni podatki za prijavo poslovne ideje so:

- ostali sodelujoči pri poslovni ideji (soavtorji),
- dodatni opis ideje.

Zbiranje poslovnih idej in zamisli

Predloge poslovnih idej in zamisli boste lahko predali v Službo za realizacijo poslovnih zamisli. **Vsi predlogi, ki bodo javljeni na predpisanem obrazcu in bodo v skladu s poslovno politiko podjetja, bodo evidentirani in razvrščeni po obsegu in vsebini.**

Nagrajevanje poslovnih idej in zamisli

Sistem temelji na sistematičnem stimuliranju in vrednotenju vseh koristnih poslovnih idej, saj bo vsaka ideja nagrajena.

Osnova za izplačilo nagrade za prijavo poslovne ideje na tekoči račun je podpis **Potrdila o prijavi poslovne ideje ter Pogodbe o avtorskem delu** (obrazec) med obema strankama.

Višina nagrade za prijavo poslovne ideje je odvisna od faze izdelave poslovne ideje v času prijave (1.000 SIT, 2.500 SIT ali 5.000 SIT).

Način izplačila bomo izvajali po sistemu **avtorskih honorarjev** (prek podjetja in ne prek avtorske agencije) na tekoči račun avtorja.

Vrednotenje in nagrajevanje inovacijskih predlogov

Podjetje želi vse zaposlene motivirati za čim večji odziv ter pri tem poudariti kakovost predlogov. Načelo, ki ga bomo izvajali pri nagrajevanju, je predvsem ohraniti pozitivni učinek celotnega programa podajanja predlogov in idej. Pri tem je mišljeno, da morajo prihodki od predloga oziroma ideje presegati stroške in izplačilo nagrade.

Služba za inovacijsko dejavnost opravi selekcioniranje poslovnih idej in zamisli (inovacijski predlogi ter poslovne zamisli) ter zaprosi za strokovno mnenje ter ekonomski izračun strokovne službe v podjetju. Evidentirane poslovne ideje na osnovi izkušnje selekcionira na:

- **Koristne predloge**, ki so manjše, vsakodnevne izboljšave, uresničljive takoj in z manjšimi stroški uvajanja. Koristni predlogi morajo biti takoj preučeni in realizirani.
- **Inovacijske predloge**, ki so večje, skokovite spremembe in terjajo načrtovano uvajanje, saj so stroški uvajanja večji.
- **Poslovne zamisli**, ki so zametki podjetniške ustvarjalnosti v podjetju ali v širšem poslovnem okolju podjetja in predstavljajo razvoj novih delovnih programov ter ustanavljanje novih delovnih mest. Poslovne zamisli obravnavamo v sistemu realizacije poslovnih zamisli.

Izračun nagrade in način izplačila nagrade za inovacijski predlog bosta narejena v skladu s Poslovníkom o realizaciji poslovnih idej in zamisli v Premogovniku Velenje in s Pravilnikom o nagrajevanju poslovnih idej ter inovacijski dejavnosti v Premogovniku Velenje.

Realizacija poslovnih zamisli

Za podporo poslovnim zamislím je predviden **poslovni model**, po katerem izbrani predlagatelj pridobiva podporo za razvoj in realizacijo poslovne zamisli. Poslovno zamisel je možno prijavití tudi neposredno z Obrazcem za prijavo poslovne zamisli (OBR208-SRPZ2), ki ga je možno dobiti:

- v službi za realizacijo poslovnih zamisli,

Številka prijave:.....

OBRAZEC ZA PRIJAVO POSLOVNE IDEJE

1. POBUĐNIK IDEJE:	SOAVTOR:	SOAVTOR:
primer in ime: _____	_____	_____
matična številka: _____	_____	_____
naslov: _____	_____	_____
telefon: _____	_____	_____
delež avtorstva (v %): _____	_____	_____
štev. tek. računov: _____	_____	_____

2. NAZIV POSLOVNE IDEJE:

3. OPIS IDEJE (dosedanje stanje in predlagana izboljšava, priloge)

4. PODROČJE INOVIRANJA	5. CILJI INOVIRANJA	6. OPREDELITEV POSLOVNE IDEJE
☐ proizvodnja ☐ transport ☐ naprave oprema ☐ energija ☐ organizacija, administracija ☐ varnost in delovni pogoji ☐ razno	IZBOLJŠANJE: ☐ tehnologije ☐ delovne storilnosti ☐ delovnih pogojev ☐ gospodarnosti poslovanja ☐ ostalo: _____	☐ koristen predlog ☐ inovacijski predlog ☐ poslovna zamislí

Podpis avtorja: _____ Datum prijave: _____ Prijava sprejel: _____

- v elektronski obliki (RLVNET/QRLV/OBRAZCI-PREDLOGE/OBR208-SRPZ2).

Prijava vsebuje naslednje zahtevane podatke o:

- avtorju,
- poslovni zamisli,
- nujnih pogojih za uresničitev poslovne zamisli,
- pričakovanih vložkih s strani Premogovnika ter
- pričakovanih rezultatih poslovnih zamisli.

Preučitev poslovnih zamisli bo temeljila na podlagi obveznih kriterijev:

- tehničnih možnosti za izvedbo,
- ekološke primernosti,
- odpiranja novih delovnih mest,
- ekonomskih rezultatov.

Za optimalno izbiro najboljših poslovnih zamisli bodo po potrebi vključeni tudi dodatni kriteriji z namenom, da se z vloženi sredstvi dosegajo primerljivo najboljši rezultati.

Poslovne zamisli bomo obravnavali v skladu s Poslovníkom o realizaciji poslovnih idej in zamisli v Premogovniku Velenje.

Trajanje razpisa

Svoje predloge lahko podajate **stalno - ves čas**, mi vas bomo le večkrat opozorili, da je zopet primeren trenutek za razmislek o vsebini našega dela ter o spremembah, ki nam ponujajo nove priložnosti.

S to pobudo predstavljamo nov krog aktivnosti, s katerimi predstavljamo podjetništvo in podjetniško miselnost, ki osvaja svet. V upanju, da bomo presegli trenutne ovire in uspešno zasnovali veliko dobrih idej in zamisli, znova pozivamo vse ustvarjalne in podjetne sodelavce k prijavljanju svojih idej in predlogov ter k sodelovanju.

Služba za realizacijo poslovnih zamisli

Šolski center Velenje širi izobraževalne programe in posodoblja učenje

Z roko v roki z gospodarstvom

V Šolskem centru Velenje širijo izobraževalne programe in pred štirimi leti je z delom začela Višja strokovna šola. Prvi izobraževalni program v njej je bil elektronika, kjer danes izobražujejo odrasle in mladino. Letos pa se je 2840 dijakom, vajencem in študentom v 111 oddelkih centra pridružilo tudi 31 študentov novega višješolskega programa rudarstvo in geotehnologija.

Mag. Milan Meža: "Trudimo se, da bi imeli študentje občutek, da so zaželeni in da smo mi zaradi njih v predavalnici."

Značilnost dvehletnih višješolskih programov, ki jih je sedaj v Sloveniji 11 in v Velenju torej dva, je, da so izrazito naravnani v pridobivanje praktičnih znanj, zato šola sodeluje z gospodarstvom, s podjetji, ki naj bi diplomante zaposlili. Tiste, ki se redno šolajo, seveda čimprej po končanem izobraževanju, tisti, ki študirajo ob delu, pa naj bi se za izobraževanje tako ali tako odločili v soglasju s podjetjem, v katerem so zaposleni. Podjetje tako omogoči praktično izvajanje izobraževanja, lahko pa tudi delno ali v celoti plača šolnino. Izobraževalni program je naravnani tako, da je 40 odstotkov praktičnega dela pod vodstvom mentorjev pri konkretnih projektih pri delodajalcu, 60 odstotkov pa zajemajo strokovno teoretični predmeti.

Program rudarstvo in geotehnologija je nadgradnja poklica rudarski tehnik. Kot so zapisali v predstavitveno brošuro, študentje poglobijo in nadgradijo teoretično in praktično znanje s področja rudarstva in geotehnologije, pridobijo pa tudi znanja s področja vodenja, priprave in organizacije dela ter komunikacije. Teoretična znanja pridobivajo študentje v predavalnicah in laboratorijih Šolskega centra Velenje, praktična znanja pa v podjetjih, kjer delajo pri konkretnih projektih pod vodstvom mentorjev. Študentje si po dvehletnem študiju pridobijo naziv inženirja rudarstva in geotehnologije.

Po besedah direktorja ŠCV **Ivana Kotnika** so bili za ustanovitev Višje strokovne šole izbrani med petimi šolskimi centri v Sloveniji: "Želeli smo začeti z obema programoma izobraževanja, a smo sprva dobili soglasje le za program elektronike. Nato pa smo skupaj z glavnim odjemalcem diplomantov programa rudarstvo in geotehnologija ter soustanoviteljem centra, Premogovnikom Velenje, začeli aktivnosti,

da pridobimo tudi ta program. Pri tem so nam kasneje pomagala še velika podjetja, ki se ukvarjajo s tunelogradnjo ter peskopki, glinokopi in kamnolomi, saj to so vse dejavnosti, kjer se diplomanti novega programa lahko zaposlijo oziroma kjer takšen profil delavcev potrebujejo."

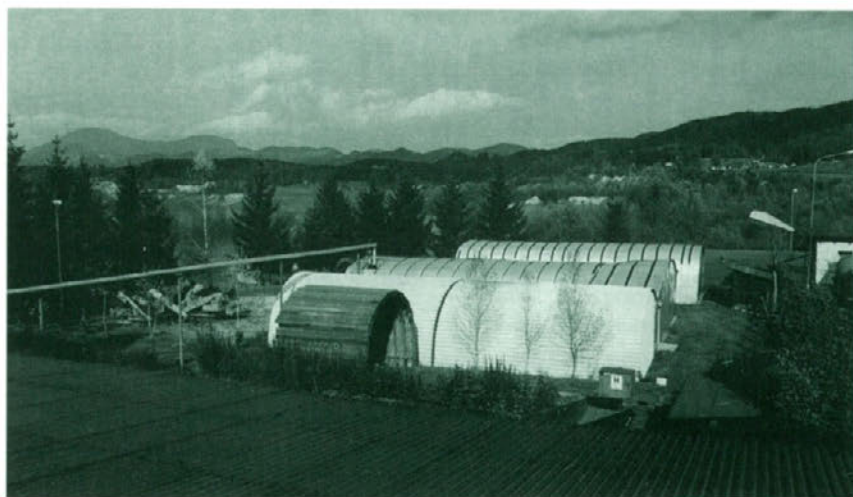
Soglasje za odprtje programa, in sicer za študij ob delu, so dobili pozno, šele junija letos, ko so se bodoči študentje večinoma že odločili, kje bodo študirali. Vendar je razpis presegel vsa pričakovanja: na 30 prostih mest se je prijavilo 61 kandidatov. Pri izboru kandidatov so najprej upoštevali učni uspeh ter dali prednost tistim kandidatom, ki jih je za študij prijavil Premogovnik Velenje in jim bo študij tudi plačal.

Višja strokovna šola

Ravnatelj Višje strokovne šole **mag. Milan Meža** je takole predstavil šolo: "Lansko leto je bilo prelomno v našem centru, saj so izobraževanje končali prvi diplomanti Višje strokovne šole v programu elektronika. V tem programu imamo v letošnjem šolskem letu v oddelku za mladino v prvem letniku vpisanih 72 dijakov in 69 v drugem letniku. V oddelku za odrasle imamo 78 študentov v prvem letniku in 48 v drugem letniku. V programu rudarstvo in geotehnologija pa imamo zaenkrat samo oddelk za odrasle in v njem, kot že rečeno, 31 študentov.

Skupaj se torej izobražuje v VSS 298 dijakov in študentov. Večinoma prihajajo iz Velenja in bližnje okolice, pa tudi s Koroške in še od dlje. 50 jih biva v Dijaškem in študentskem domu našega centra.

V šoli veliko vlagamo v opremo predavalnic in laboratorijev, učne metode pa so sodobne in prilagojene populaciji, ki jo izobražujemo. Zavedamo se, da so v programih za odrasle to ljudje z izkušnjami pri delu, potrebujejo pa nova znanja, ki jih bodo lahko čimprej in čim bolj uporabili v svojem poklicu. Trudimo se, da bi imeli študentje občutek, da so zaželeni in da smo mi zaradi njih v predavalnici.

Vodstvo Premogovnika je na strateški konferenci podjetja sklenilo, da Šolskemu centru Velenje nudi zemljišče in prostore na Starem jašku.

Ivan Kotnik: "Prizadevamo si za uresničitev gesla: enoizmenski pouk in celodnevno izobraževanje."

Predavatelji v VSS so imenovani. Ker tesno sodelujemo z gospodarstvom, so strokovnjaki iz podjetij, imeti pa morajo vidne dosežke na svojem strokovnem področju. V programu rudarstvo in geotehnologija jih večina prihaja iz Premogovnika Velenje: mag. Marjan Kolenc, mag. Marjan Hudej, dr. Evgen Dervarič, dr. Milan Medved, mag. Slavko Plazar, Marjana Zagode, Franc Bahčič, Vinko Kotnik, mag. Simon Zavšek.

Odzivi gospodarstva in študentov so ugodni in vsi izražajo zadovoljstvo s programi in njihovim izvajanjem. V sodelovanju s podjetji nastajata tudi predmetnik in vsebina predmetov."

V Višji strokovni šoli gledajo naprej. Zaznali so interes gospodarstva za uvedbo izobraževalnega programa računalništvo in informatika, prizadevali si bodo tudi za uvedbo rednega študija programa rudarstvo in geotehnologija. Tretje področje, ki se ga bodo lotili, pa je uvedba programov, v katere bi se lahko vpisalo več deklet, saj sedaj zanje v Šolskem centru Velenje nasploh ni veliko izbire.

Novi programi terjajo tudi več prostora

V stavbah Šolskega centra Velenje je živahno vse dni v tednu, razen nedelje. Teoretični in praktični pouk dijakov in vajencev se redno odvija do zgodnjih popoldanskih ur, za njimi pa v večernih urah in ob sobotah zasedajo predavalnice in laboratorije izredni študentje.

"Prostorska stiska je velika," pojasnjuje Ivan Kotnik. "Delujemo v več stavbah in tudi gostujemo: 6 oddelkov v prostorih Ljudske univerze, en oddelk v OŠ Gustava Šiliha. 40 oddelkov ima pouk popoldne, 4 oddelki so v glasbeni šoli. Ker se skoraj polovica dijakov vozi v šolo, si posebej prizadevamo za uresničitev gesla: enoizmenski pouk in celodnevno izobraževanje. Želimo si, da bi v idealnih razmerah do 16. ure zaključili z vsem rednim izobraževanjem, nato pa bi se lahko dijaki vključevali v druge dejavnosti centra. Tega sedaj ne moremo organizirati.

Posodobljanje učnih metod tako v programih za mladino, posebej pa za odrasle, terja specializirane učilnice. Potrebovali bi še eno stavbo in prostor zanjo je predviden med gimnazijo in B šolsko stavbo. Ker ne pričakujemo, da bo ta zamisel kmalu uresničena, iščemo druge načine. Izkoristimo vsak kotiček znotraj sedanjih prostorov in tako predvidevamo, da bomo ob sanaciji strehe B stavbe pridobili 9 učilnic. Največja pridobitev pa bo gotovo realizacija dogovora s Premogovnikom Velenje o ureditvi opuščениh prostorov na območju Starega jaška.

To bi bila nadomestna lokacija za izvajanje praktičnega pouka in s tem bi razbremenili tudi šolske prostore v centru Velenja, saj bi se premestilo kar okoli 1000 dijakov in vajencev. Nižje poklicne šole in nekatere poklicne šole, kjer je večina pouka praktičnega, bi lahko popolnoma umestili v ta prostor."

Zamisel temelji na realnih tleh in dogovorih. Vodstvo Premogovnika je na strateški konferenci podjetja sklenilo, da jo podpre in Šolskemu centru Velenje nudi zemljišče in prostore na Starem jašku. Gre za okoli 1000 m² prostorov, ki bi jih prenovili, ter precej zemljišča, ki ga je možno še pozidati. Pri projektu naj bi sodelovala tudi mestna občina Velenje in Ministrstvo za šolstvo in šport.

Zamisel naj bi uresnili po fazah v dveh letih, ob vsem pa odprli tudi nekaj novih delovnih mest. Pozitivnih učinkov je toliko, da bi se celoten načrt skorajda ne smel slabo iziti.

Diana Janežič

Organizirano krvodajalstvo teče v Sloveniji pod okriljem Rdečega križa že 46. leto.

Vsi potrebujemo kri

Dajanje krvi je varen in neboleč postopek. Vsak krvodajalec je zdravniško pregledan z dveh vidikov: da mu odvzem krvi ne bi škodoval in da njegova kri ne bi škodovala bolniku. Odvzem krvi ne moti normalnega fiziološkega stanja organizma oziroma zdravja. Zato lahko daje kri vsak človek vsaj nekajkrat v življenju, dokler je zdrav in sposoben glede na normative za krvodajalce.

Krvodajalec je lahko vsak zdrav človek med 18. in 65. letom starosti. Moški naj bi darovali kri največ vsake tri mesece in ženske vsake štiri. Krvodajalec daje kri brezplačno, anonimno, prostovoljno in iz solidarnosti do tistih, ki jo potrebujejo. Povsem brezplačno pravzaprav dajanje krvi ni, saj naj bi v skladu z zakonom zaposleni krvodajalci dobili v svojem podjetju za vsak odvzem krvi dva prosta dneva. V našem podjetju temu je tako. Naj bi, pa pravim zato, ker v nekaterih podjetjih, in to še posebej v privatnih, vodstva ne kažejo razumevanja za krvodajalstvo.

Kaj vodi krvodajalce, da darujejo kri? Po anketi, ki so jo opravili med novomeškimi krvodajalci konec leta 1997, so najpogostejši odgovori na to vprašanje, da jo bo krvodajalec morda tudi sam kdaj potreboval (55,8%), solidarnost (44,2%), želja po pomoči soljudem (26,5%) in kontrola lastnega zdravja (24,1%). Možnih je bilo več odgovorov. Kaj krvodajalci pričakujejo v zameno za darovano kri? Po isti anketi si 65 odstotkov krvodajalcev ne želi drugega kot prednost pri nudenju zdravstvenih storitev in pri specialističnih pregledih, ta želja pa se dopolnjuje še z odgovori pod "drugo": brezplačno dodatno zavarovanje, popust pri zdravstvenem zavarovanju, počitnicah v zdraviliščih.

Krvodajalec je lahko vsak zdrav človek med 18. in 65. letom starosti.

In za dopolnitev zgornjega vprašanja - 5,7 odstotka krvodajalcev ne bi več darovalo krvi, če za to ne bi več dobili dveh prostih dni. 36 odstotkov bi kri darovalo manj pogosto, pri 60 odstotkih krvodajalcev pa to ne bi vplivalo na odločitev za odvzem krvi. Če bi bil odvzem krvi plačan, krvi ne bi darovalo 5,4 odstotka krvodajalcev, 85,8 odstotka bi jo darovalo enako kot do sedaj, 6,7 odstotka pa bi jo darovalo še raje. Morda bi bilo zanimivo izvedeti, kako bi na podobno anketo odgovorili krvodajalci, zaposleni v našem podjetju. Pri nas in posebej med rudarji ima krvodajalstvo dolgo tradicijo. Rudarji so tudi v slovenskem merilu "najboljši" krvodajalci, ne le po množičnosti, temveč tudi po posebnem občutenju solidarnosti, saj se najprej odzovejo na izredne pozive k darovanju krvi.

Vodstvo podjetja krvodajalstvo podpira in ker je krvodajalcev zelo veliko - samo rednih spomladanskih in jesenskih akcij se udeleži okoli 600 krvodajalcev iz Premogovnika -, je bil že pred leti sicer zakonsko določen rok za koriščenje zamudnih dni za krvodajalstvo nekoliko spremenjen. Zamudni dnini naj bi po zakonu krvodajalec namreč izkoristil na dan, ko daruje kri in prvi naslednji delovni dan. Ker bi v primeru množičnosti darovanja krvi zaradi odsotnosti krvodajalcev lahko prihajalo do izpada proizvodnje, morajo krvodajalci v našem podjetju izkoristiti pripadajoče zamudne dneve v času do naslednjega odvzema krvi.

A je že tako, da vseh krvodajalcev pri dajanju krvi ne vodita le humanost in želja po pomoči sočloveku, temveč tudi lastna korist. Kljub priporočanemu odvzemu krvi vsakih 90 (moški) in 120 (ženske) dni, se nekateri krvodajalci odločijo za pogostejše odvzeme krvi. Tudi do osemkrat (!) na leto in celo med bolniškim dopustom. To pa je povsem skregano z etiko o krvodajalstvu. Zato je vodstvo osnovne organizacije Rdečega križa Premogovnika Velenje sprejelo v zvezi s krvodajalstvom nekaj sklepov, da bi takšne prekomerne in predčasne (v krajšem času kot 90 oziroma 120 dni) odvzeme krvi spravilo v normalnejše okvire. Tako OO RK podpira prizadevanja Območne organizacije RK Velenje

pri ohranitvi utečenih krvodajalskih akcij, ki jih organizira Zavod za transfuzijo krvi v Ljubljani trikrat letno. Zamudne dnine, dobljene pri teh odvzemih, mora krvodajalec izkoristiti v treh mesecih oziroma do konca leta pri novembrski akciji.

Prav tako podpira individualno darovanje krvi v bolnišnicah v Celju, Slovenj Gradcu ali kjerkoli v Sloveniji, vendar ne več kot trikrat na leto in darovanje plazmofereze ne več kot štirikrat. V tem primeru mora krvodajalec izkoristiti zamudni dnini na dan darovanja krvi in naslednji delovni dan, po dogovoru pa v roku enega meseca. **Ne bodo pa več priznavali zamudnih dnin** krvodajalcem, ki bodo kri darovali med bolniškim dopustom. Prav tako **ne bodo priznane zamudne dnine** za predčasno darovano kri, zamudnih dnin za darovano kri tudi ni mogoče prenesti v naslednje leto.

V Sloveniji dosegamo izjemne rezultate na področju krvodajalstva. Slovenija spada med države, ki pokrivajo svoje potrebe po krvi, saj kri daruje letno 5 odstotkov prebi-

Vsak krvodajalec sam zase ve, čuti, kaj mu pomeni krvodajalstvo, kolikokrat na leto bo daroval kri in kdaj ter kakšno "plačilo" za to pričakuje.

valcev. Predstavljeni podatki iz ankete med novomeškimi krvodajalci kažejo, da med vzroki za darovanje krvi prevladujeta humanost in solidarnost. Skoraj gotovo sta ti dve vodili k darovanju krvi med vsemi slovenskimi krvodajalci. Zato si tudi v velenjski območni organizaciji Rdečega križa in v osnovni organizaciji RK Premogovnika želijo, da število krvodajalcev ne bi upadalo.

Vsak krvodajalec sam zase ve, čuti, kaj mu pomeni krvodajalstvo, kolikokrat na leto bo daroval kri in kdaj ter kakšno "plačilo" za to pričakuje. Naj bo tudi naprej tako. Da pa bi tudi na to področje uvedli nekoliko več reda, je bilo treba sprejeti zgoraj omenjene sklepe.

Diana Janežič

Z združenimi močmi gre lažje

Invalidi v Šaleški dolini že 30 let organizirano delujejo

21. septembra 1969 so potrebe po organiziranosti invalidov v Šaleški dolini prerastle v odločitev: problemi invalidov so preveliki in preveč specifični, da bi jih lahko reševali v okviru okrajnega društva invalidov v Celju, zato so tega dne ustanovili Društvo telesnih invalidov Velenje. O tem, koliko invalidov natančno je takrat štelo novo društvo, ni verodostojnih podatkov, naj bi jih bilo okoli 300. Danes jih šteje desetkrat toliko in je največje tovrstno društvo v Sloveniji.

Največ invalidov je bilo pred 30. leti in jih je tudi danes v društvu, ki se sedaj imenuje Medobčinsko društvo invalidov Šaleške doline in zajema občine Velenje, Šoštanj in Šmartno ob Paki, iz Rudnika lignita Velenje oziroma Premogovnika Velenje. Tudi zato so bili med ustanovitelji društva štirje iz tega podjetja: Franc Goršek, Anton Stropnik, Karel Pintarič in Viktor Hribar.

Prvi predsednik društva je bil Edvard Krulej, za njim je leta 1972 predsedovanje prevzel Edvard Centrih. Leta 1982 ga je nasledila Lojzka Zaleznik in bila predsednica kar trinajst let. Med leti 1995 in 1997 je bil predsednik znova Edvard Centrih in v tem času se je ob preoblikovanju občine društvo preimenovalo, a obdržalo članstvo nekdanje občine Velenje. Po smrti Edvarda Centriha je bil krajši čas predsednik Franc Kos, leta 1998 pa je predsedovanje prevzel Valter Golob.

Društvo sestavljajo odbori invalidov v Velenju, Šoštanju in Šmartnem ob Paki ter aktivni v podjetjih. Največ članov šteje aktiv v Premogovniku Velenje - 843. Dejavnost društva je v največji meri namenjena članom pri uveljavljanju njihovih pravic kot invalidov, nudijo jim pravno pomoč in svetovanje, pomagajo pa jim tudi pri ohranjanju zdravja z bogatim izletniškim, družabnim in športnim programom. Ob letošnjem mednarodnem dnevu invalidov 3. decembra bodo pripravili tradicionalno obdaritev starejših občanov v Domu za varstvo odraslih.

Na proslavi 30. obletnice delovanja, 21. septembra, je Društvo za pomoč in podporo pri uresničevanju interesov invalidnih oseb podelilo priznanja najzaslužnejšim podjetjem in posameznikom. Med drugimi so priznanje prejeli tudi člani našega delovnega kolektiva Dušan Zapušek, Ivan Rošer in Ivan Praprotnik ter aktiv invalidov Premogovnika Velenje. /dj/

V Muzeju premogovništva Slovenije je bila razstava *Dekleta in šola*

Danes se šola več deklet kot fantov

Velike zgodbe imajo ponavadi zanimive, tudi naključne začetke. Nič drugače ni bilo z zametkom razstave *Dekleta in šola*, ki so si jo Velenjčani lahko ogledali med 14. oktobrom in 19. novembrom. Ta velika zgodba se je začela s prikazom zgodovine osnovne šole Mladika na Ptuju, ki je bila nekdanj meščanska osnovna in deklinška šola ter deklinški dom. Saj res, kako pa so se skozi zgodovino šolala dekleta?

Razstava *Dekleta in šola*, ki jo je avtorica Tjaša Mrgole Jukič iz Zgodovinskega arhiva na Ptuju zasnovala v osmih slikah, prikazuje izobraževanje deklet skozi zgodovino od antike pa do petdesetih let tega stoletja, ko je bilo razlikovanje po spolu glede možnosti izobraževanja v glavnem preseženo. A tu se pojavi novo vprašanje: ali se ta spolna diskriminacija prenaša tudi na druga področja, na primer k zaposlovanju?

Ob tem vprašanju je zgolj razstava prerasla v projekt, ki vključuje razstavo z zloženko, zbornik izobraževanje in zaposlovanje žensk nekoč in danes, simpozij in okroglo mizo. Tu se je v projekt vključila še Brigita Ačimovič iz Taluma Kidričevo, v raziskovanje in iskanje odgovorov pa pritegnila kadrovske delavce v različnih slovenskih podjetjih in zavode za zaposlovanje.

Projekt teče po vsej Sloveniji od oktobra lani, razstava pa je dosedaj gostovala v Celju, Celovcu, Novi Gorici in Kopru, po Velenju pa bo na ogled še v Kranju, Trstu, Murski Soboti in v Mariboru. Svojo pot bo končala maja 2000 v Cekinovem gradu v Ljubljani. Do takrat bo projekt končan in dopolnjen s podatki in dokumenti o izobraževanju in zaposlovanju žensk na celotnem slovenskem področju. Značilnost razstave je namreč tudi ta, da k osnovni postavitvi v vsakem kraju, kjer razstava gostuje, dodajo podatke o šolanju deklet v tistem kraju ali na območju. Tako bo zaključna razstava res bogata in vredna ogleda.

Projekt financirajo Ministrstvo za kulturo, Urad za žensko politiko pri vladi Republike Slovenije, Mestna občina Ptuj, Talum Kidričevo, v vsakem kraju pa se mu priključijo tudi lokalni sponzorji.

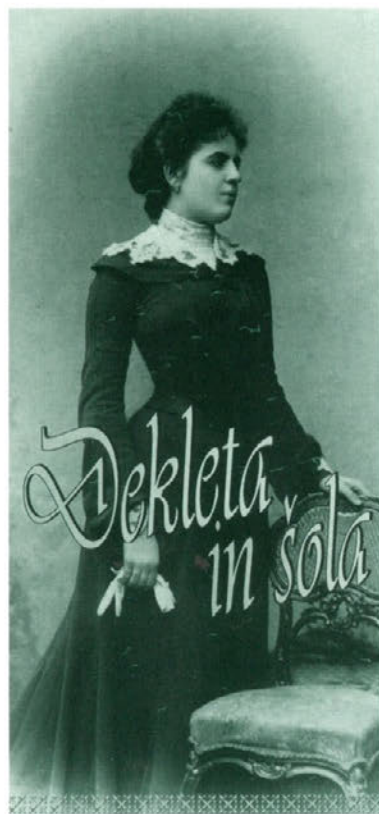
V Velenju je torej razstava bila na pol poti. Zbranih je že veliko podatkov o tem, kakšne so možnosti za zaposlovanje žensk, kako postanejo ženske brezposelne in kaj

se potem dogaja z njimi, kakšne so njihove možnosti za kariero. Kakšne so ugotovitve izvajalk projekta do tega časa? Brigita Ačimovič pravi: "Ugotovljamo, da če si ženska res želi nekaj storiti v svojem poklicu ali na svojem področju, to tudi lahko stori. Le v zelo moških kolektivih je njena pot v top management težja. Zaposlene in brezposelne ženske se veliko raje kot moški udeležujejo vseh vrst izobraževanja in so pri tem uspešne. Negirana je trditev, da so ženske nezanesljiva delovna sila zaradi bolniških izostankov. So bolj delavne in potrpežljive. Želijo si samostojnega podjetništva, vendar je ta pot zanje težja kot za moške. Delež žensk in moških je med brezposlenimi enak."

O današnjem šolanju deklet pa Tjaša Mrgole Jukič dodaja: "O aktualnem položaju žensk se pred 10 in več letimi nismo spraševali, saj se nam je zdelo, da smo ženske in moški enakopravni. Danes pa se že kaže drugačnost, tudi pri izobraževanju. Šola se sicer več deklet kot fantov, vendar pa študij za magisterij in doktorat konča več moških ali pa vsaj mlajši, kajti ženske med tem časom poskrbijo za družino. Nadalje: žensk iz prejšnje generacije ob zaposlitvi nihče ni vprašal, če želijo imeti otroke. Danes mlade iskalke zaposlitve marsikje dobijo to vprašanje."

Če je razstava *Dekleta in šola* v Muzeju premogovništva Slovenije šla mimo vas, si jo boste lahko, kot že zapisano, ogledali konec maja 2000 v Cekinovem gradu v Ljubljani. Gotovo bo takrat še bolj zanimiva, saj bodo na njej razstavljeni eksponati, dokumenti in podatki iz vseh krajev, kjer je razstava gostovala in tako podan celoten pregled izobraževanja deklet skozi zgodovino v Sloveniji.

Diana Janežič

Razstava *Dekleta in šola* bo še potovala po Sloveniji, maja 2000 pa bo zaključna predstavitev v Ljubljani.

Pomembna je izobrazba

Zaposlovanje žensk
v Saleški dolini

V sklopu razstave Dekleta in šola so v oktobru in novembru potekala tudi različna predavanja, in sicer o položaju žensk v srednjem veku, v Sloveniji danes, v 19. stoletju v Velenju in okolici ter o družini v Istri v 19. in 20. stoletju. 11. novembra pa je Društvo za kadrovske dejavnosti Velenje pripravilo strokovno srečanje kadrovskega delavstva širšega velenjskega področja, na katerem so govorili o zaposlenosti in brezposelnosti žensk na tem območju.

Kot predavateljci so nastopili Milena Ahtik, dipl. psihologinja, ki je predstavila Premogovnik Velenje in položaj žensk v njem, Irena Vodopivec, magistra organizacijskih znanosti, ki je spregovorila o ženskah v Gorenju ter Srdjan Arzenšek, dipl. psiholog, ki je kot direktor Zavoda za zaposlovanje Velenje govoril o položaju žensk na trgu delovne sile.

Premogovnik Velenje je podjetje, kjer prevladuje moška populacija. Danes je v njem poleg 3506 moških zaposlenih tudi 222 žensk ali 5,9 odstotka. Ta odstotek kljub intenzivnemu zniževanju števila zaposlenih v zadnjih 10 letih ostaja bolj kot ne konstanten. Po izobrazbeni strukturi ima 20 odstotkov žensk IV. stopnjo izobrazbe, skoraj polovica V. stopnjo in 19 odstotkov višjo in visoko izobrazbo in slednje zasedajo nekaj pomembnih delovnih mest v podjetju.

Prav po zaslugi svoje strokovne usposobljenosti imajo ženske v Premogovniku Velenje dober položaj znotraj izrazito moškega kolektiva. Dejstvo je, da delo gospodarskega in kadrovskega sektorja opravlja 77 odstotkov žensk in da so uspešne in konkurenčne tudi na vodstvenih in vodilnih mestih.

Struktura zaposlenih po spolu in izobrazbi je v Gorenju povsem drugačna. Med 6600 zaposlenimi je 56 odstotkov žensk. Ker gre za kovinsko-predelovalno dejavnost, ki od delavcev zahteva opravljanje veliko enostavnejših ročnih del, za katera ne potrebujejo nobene kvalifikacije in delo fizično ni pretežno, ta dela v večini opravljajo ženske. V primerjavi z moškimi so ženske v Gorenju manj izobražene, predvsem v stopnjah do IV. stopnje izobrazbe. Ta del populacije predstavlja 63 odstotkov vseh žensk v Gorenju. 5 odstotkov žensk ima višjo in visoko izobrazbo.

V Gorenju so nekateri poklici in področja dela bolj ženska, drugi bolj moška domena. Zanimivo je, da so v proizvodnih pro-

gramih, kjer je zaposlena večina žensk, vsi nivoji vodenja moška domena. Sicer pa je v Gorenju na najvišjem nivoju managementa četrtnina žensk. Raziskava, ki jo je predstavila mag. Irena Vodopivec, na koncu ugotavlja, da imajo ženske v Gorenju pri poklicnem razvoju enake možnosti kot moški, vprašanje pa je, koliko teh možnosti zaradi mnogih vlog, ki jih imajo v življenju, izkoristijo.

Da je pomembna izobrazba, je v zadnjem predavanju ugotavljal tudi Srdan Arzenšek. Ženske imajo na trgu delovne sile za zaposlitev domala enake možnosti kot moški. Res je, da prevladujejo v trgovini, gostinstvu, javni upravi in izobraževanju. Vzroke za morebitni slabši položaj žensk v posameznih poklicih ali panogah pa je iskati drugje - predvsem v predsodkih, v stališčih, ki so posledica različne vzgoje, kulturnega okolja in vere. Proces spreminjanja teh stališč pa je dolgotrajen in težak.

Diana Janežič

V Društvu za kadrovske dejavnosti Velenje so večinoma ženske.

Pogovor z Antonom Juršnikom, diplomiranim inženirjem strojništva

Trenutek, dolg 40 let

Anton Juršnik

Zakaj bi se petnajstleten fant, doma z Dravskega polja, iz Prepolja, na pol poti med Mariborom in Ptujem, odločil iti v mornarico? Kaj ga je vodilo, da je v začetku petdesetih let odromal s Panonskega morja na daljnje Jadransko, v Pulj? Vodili sta ga želja in še bolj potreba, da bi si čim prej pridobil poklic, zaslužil denar za svoje življenje in s tem razbremenil starše skrbi za še ena usta v sedemčlanski družini. Pa se načrti fantu niso izšli. Za mornarja ni bil dovolj zdrav in solznih oči je od Pragerskega pripesal na domačo kmetijo. Kaj bodo rekli starši?

Anton Juršnik je bil ta fant pri petnajstih, naš sodelavec, ki se konec leta odpravlja v pokoj in pravi, da mu je delovna doba minila kot trenutek. Ko ni postal mornar, je zadovoljen sedel v šolske klopi taktatne Industrijske kovinarske šole v Mariboru in postal ključavničar. Za tiste čase, leta 1954, je bilo to zelo veliko. Srednjih šol ni bilo v izobilju, pa saj fantje večinoma tja tudi niso silili. Na kmetijah je bilo veliko dela in delovnih rok vedno premalo. Le redkokje je bilo dovolj denarja, da so koga poslali v šole.

Anton je bil te sreče. Čeprav si je šolo izbral bolj po naključju, ker je

pač bilo v njej prosto mesto zanj, ga je pouk zanimal. Saj stroje je poznal že od doma. Šolanje je opravil z levo roko in dobil prvo službo v Tovarni avtomobilov Maribor. Že prvo leto je poslovodja remonta ugotovil, da je v fantu nekaj več. "Takrat je že delovala srednja tehnična šola," se spominja Anton, "ampak poslovodji sem kar povedal, da iz tega ne bo nič. Ni denarja, čeprav bi jaz rad šel v šolo. Pa mi je dejal, da bo uredil štipendijo. In res jo je. Tako sem postal dijak srednje strojne šole v Mariboru, in sicer prvošolec, saj mi prejšnjega šolanja niso priznali."

Leta 1962 je bil maturant in hkrati postal tudi vojak v Čupriji. Delovno mesto v TAM-u ga je po vrnitvi s služenja vojaščine še čakalo. Anton je poprijel za delo v eksperimentalnem oddelku za razvoj orodij in spet se je nekemu zdelo, da bi morda Anton rad študiral. Drugi "angel varuh" je bil v podobi predsednika mladinske organizacije.

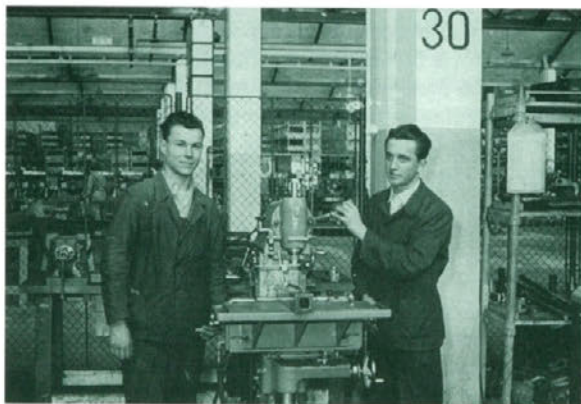
Anton razlaga: "Temu do dela ni bilo veliko, bolj sta ga mikala politika in študij v Ljubljani. Mene je vabil zraven. Kar povedal sem mu, da moram "oddeliti" še štipendijo za srednješolska leta in da si nove ne morem privoščiti. Pa je dejal, da bo to že on uredil. Da ima celo sorodnike v središču Ljubljane, kjer bova stanovala. Seveda sem bi za to. Potem pa se je bližala že jesen, a o štipendiji ni bilo ne duha ne sluha, o stanovanju tudi ne. Toda prijatelj je imel vendarle vse nekako urejeno in od njegovih "zvez" je prišlo pismo: jaz dobim štipendijo, on pa ne. Kljub temu sva oba odšla v Ljubljano, jaz, vpisan na strojno fakulteto in prvi dan išoč stanovanje. Našel sem ga pri neki družini v Mostah, kjer sem nato še inštruiral angleščino njihovega sina, srednješolca."

Po letu dni si je Anton našel stanovanje v študentskem domu. Bil je bližje dogajanju na fakulteti in več časa mu je ostajalo za študij. Ta ga je zanimal. "Študij sem vzel kot delo, kot svoj bodoči poklic, usmeritev. Kako je takrat izgledal ta študij, si današnji študentje težko predstavljajo. Risalna deska je bila bogastvo, seveda ni bilo nobenih računalnikov in bolj malo drugih pripomočkov. Najpomembnejši so bili peresa, ravni-

la in "rehnšiber". Skozi vse svoje šolanje sem se učil pisati s tehnično pisavo in tudi na fakulteti. Risanje, pisanje in priprava programov so nam vzeli največ časa," pravi Anton, a študij mu večjih težav ni povzročal.

"Za sabo sem imel izkušnje, ki sem si jih pridobil v poklicni in srednji šoli ter pri spoznavanju različnih delov proizvodnje in strojev v TAM-u. Domača mi je bila kovaška dejavnost, varilstvo, stružnice, rezalni in brusilni stroji, zato sem pri študiju vedel, o čem teče beseda pri predavanjih. Tudi tehnično risanje sem obvladal. Gimnazijci so imeli pri tem več težav. Posebej zanimali so me predmeti, ki so jih predavali dobri profesorji. Tako, na primer, konstruiranje, ko smo pri profesorju Škerlu poslušali, kako so začeli graditi televizijske oddajnike, ali predavanja profesorja Hlebanja o razvoju smučišč in vlečnic. V smeri energetika smo lahko izbirali skupne predmete in izbral sem avtomobilizem in letalstvo, saj sem se nameraval vrniti v TAM."

A kot da delo v TAM-u Antonu ni bilo usojeno. Med absolventskim stažem, ko je imel opraviti še tri izpite in napisati diplomu, ga je znanec, Velenčan, vprašal, če bi ga nadomeščal pri učenju v Rudarskem šolskem centru v Velenju med njegovim služenjem vojaščine. Anton prošnji ni odrekal in postal je profesor. Vmes je dokončal študij in se po preteku nado-meščanja hotel posloviti. "Zakaj pa odhajate, me je pobaral Albin Amon, sekretar centra? Kar oba ostanita. Kaj pa štipendija v TAM-u, me je zanimalo? Jo

Anton Juršnik (na sliki desno) na začetku delovne poti leta 1958 v TAM-u.

bomo pa vrnili, se je glasil odgovor. Vseeno sem šel na pogovor v TAM, povedal, da imam možnost za zaposlitev v Velenju, če pa bi ostal v Mariboru, bi potreboval stanovanje. Tej moji prošnji niso mogli ugoditi in smo se dogovorili, da se zaposlim v Velenju, RŠC pa bo plačal štipendijo," je pojasnil Anton svoj prihod v Velenje leta 1969. Tako je Anton pristal v profesorskih vrstah. Skorajda ni bilo strokovnega predmeta, ki ga ne bi predaval. Kar dobro se je znašel, a ker si sebe nikoli ni predstavljal v tem poklicu, ga je mikalo delati v strojništvu, v industriji. Nekaj je k odločitvi, da po šestih letih oddide s centra, pomagal tudi pripetljaj, ko so ga povabili v vrste Zveze komunistov, ker da je sicer dober profesor, ampak vzgajati pa brez članstva v ZK dijakov ne more! Včlanil se po pregovarjanju sicer je, da bi preveril, kako bo potem lahko vzgajal, a si hkrati s koncem šolskega leta tudi poiskal novo delovno mesto v tedanjem REK-u.

Leta 1975 se je začel največji vzpon premogovništva v Velenju. Antona so težko pričakovali in kar takoj je bil v središču dogajanja. Sprva je delal v skupnih službah in tega časa se takole spominja: "Na jesen leta 1975 sem se zaposlil v DSSS takratnega SOZD-a REK Velenje kot projektant in konstruktor. Spomnim se svojih sodelavcev in prvih nalog. Strojnikov nas je bilo takrat pet in jaz sem kot "svež teoretik" začel s trdnostnimi izračuni različnih strojnih delov in naprav za jamo, kamor sem si hodil tudi po podatke. Takrat je začela obratovati prva viseča tračna proga za prevoz materiala izpod jaška v Starih Prelogah v jamo Pesje in pripravljala se je dokumentacija za daljšanje glavnega izvoza premoga.

Kmalu se je SOZD reorganiziral v TOZD-e in večina nas je pristala v temeljni organizaciji združenega dela ESO. Tu smo začeli z razvojem težkega odkopnega transporterja. Konstruktorji Strojne tovarne Trbovlje so razvili pogon, mi pa vse ostalo. Zgledovali smo se sicer po nemškem EKf-u, ker pa je bila tedaj močna usmeritev k domačim proizvajalcem, je to konstrukcijske rešitve še dodatno zapletalo. Sploh smo takrat pogosto predelovali in prilagajali tujo opremo našim potrebam.

Anton med nogometaši Prepolja leta 1960 - stoji drugi z leve.

Že prej omenjeno visečo tračno progo smo popolnoma predelali in povečali obratovalno dobo vrvi od treh mesecev na več kot eno leto. Povečala se je tudi zmogljivost sistema za 100 odstotkov, saj je bil možen prevoz v obe smeri. In ko smo uredili tudi prevoz ljudi in so v jami obratovale že štiri naprave, je bila zadeva zastarela. "Povožil" jo je Scharf, današnji VDL."

V ESO je spoznal, da bo njegovo delo vedno bolj povezano z jamo in da je bolje, če se tudi zaposli v tedanji DO RLV. To se je zgodilo 17. marca 1980. Ker je imel že tudi strokovni izpit za samostojnega projektanta, se je lahko takoj vključil v projektiranje. Premogovnik se je naglo razvijal, večja proizvodnja je zahtevala več in vedno boljše opremo. Podoba jame se je intenzivno spreminjala in to je zahtevalo vedno nove rešitve, nove projekte za priprave in odkopavanje, za transport premoga, za dostavo materiala, za prevoz ljudi, za glavna in ostala črpališča, za oskrbo s tehnološko vodo in s komprimiranim zrakom.

Nekaj zadnjih delovnih let je Antonu hitro minilo pri razvoju hidravličnega transporta visoko viskoznih zmesi na osnovi pepela. "To je bilo zame, kljub raznovrstnim prejšnjim zadolžitvam, skoraj popolnoma novo področje. A začetni je bilo potrebno takoj in zares, tako da za teorijo sprva ni bilo časa. Začelo se je z zapolnjevanjem v jami Škale na etaži 170, če se prav spomnim, in nadaljevalo v isti jami na zahodnem delu. Lokacije in recepture transportiranih zmesi so se spreminjale, cevovodi podaljševali, mi pa smo postajali vse bolj pogumni in samozavestni. Imeli smo merilno progo za testiranje tlačnih izgub, vendar smo kmalu doživeli tudi veliko preseenečenje.

Bilo je med utrjevanjem razrušene hribine za odkopom na pošči L2. Začetne težave so bile odpravljene in nekaj tednov se je poizkus hidravličnega transporta na velike razdalje nemoteno odvijal. Nekega dne pa se je začela zmes v cevovodu strjevati in noben ukrep tega ni mogel preprečiti. Poizkusa je bilo konec, cevovod smo razdrli in očistili. Takrat smo spoznali, da tudi na tem področju velja nek naravni vrstni red dogajanja, da je potrebno vedeti ne le, kako deluje proces, ampak tudi, kakaj tako deluje.

Sledil je nov razvojni projekt, ki bo, upam, pojasnil tudi še vedno odprto vprašanje iz poskusa na plošči L2. Tokrat gre za spozna-

Anton Juršnik je bil tudi gasilec - stoji drugi z leve.

vanje reologije, za spoznavanje deformacij in napetosti v zmesi. Ne sedaj in ne prej nisem delal sam. Kdor pozna to delo, ve, da je timsko in da mora vsak posameznik prispevati svoj del. In imel sem dobre sodelavce na vseh področjih svojega dela," je sklenil Anton.

In zdaj - konec. Anton se bo upokojil. V silnem teku, ustvarjanju, konstruiranju, razmišljanju, snovanju novih idej in njihovi realizaciji se mora torej ustaviti. Se bo lahko, bo lahko vse pustil? "Možnost je, da se bom občasno še vključil v kakšen projekt ali da bom sodeloval v kakšni raziskovalni skupini. Če bo priložnost, potreba, bom z veseljem sodeloval, če ne, pa bo tudi dobro. Dolgčas mi ne bo. Z družino stanujemo v hiši na Lipi in pri hiši dela nikoli ne zmanjka. Rad hodim v planine, od nekdaj sem rad bral, pa sem sedaj imel premalo časa za knjige. Tako se ne bojim, da se tudi kot upokojenec ne bi znal zaposlit.

Antonova družina so še tri ženske. Žena, zaposlena v GOST-u, še ne bo kmalu upokojenka. Starejša hči, Ksenija, je šla po očetovih stopinjah, doštudirala strojništvo v Ljubljani, zaposlena je v razvoju hladilnih aparatov v Gorenju in nadaljuje študij, živi pa z možem v vrhnjem nadstropju hiše. Mlajša hči, Alenka, je študentka drugega letnika pedagoške akademije v Mariboru in prihaja domov ob koncu tedna. Takrat je Juršnikova hiša še bolj polna, a znajo živeti skupaj. Urejena družina so, kjer vsi poprimajo za gospodinjstva in druga dela, tako da tudi Anton kdaj postreže svojim ženskam. Kuhanje ričeta je že njegova domena. Zdaj, ko bo upokojen, se bo gotovo preizkusil še v čem.

Diana Janežič

Zdravje je največja vrednota.

Gripa je pred vrati!

Močno porumenelo odpadajoče listje, krajši dnevi in megleno vlažna jutra, ob dinamičnih spremembah vremena, napovedujejo bližajočo se zimo. Čas je, da se postopno pripravimo na mraz, vlago, sneg in veter ter na neljube vremenske spremembe, ki močno načenjajo naš imunski sistem. Če nismo dovolj dobro telesno pripravljene, se kaj lahko zgodi, da v naše telo vdrejo virusi in povzročijo nastanek bolezni. Od tiste najenostavnejše, ki ji pravimo prehlad, pa do tiste najhujše – gripe s komplikacijami.

V 48 urah inkubacijske dobe se virus po vdoru v telo intenzivno hitro množi v dihalnih poteh. Obolenje se prične z nenadno visoko temperaturo, curljanjem iz nosu in kašljem, ki lahko traja tudi dva tedna ali več ter pogosto prisotno trdovratno pekočo bolečino za prsnico, ki se ob globokem dihanju še poveča. Pojavijo se tudi bolečine v grlu in glavobol. Mišice okončin so pogosto močno boleče, bolezen pa spremlja tudi huda utrujenost in telesna nemoč. Po nenadnem burnem začetku se težave praviloma umirijo v treh do štirih dneh, včasih pa obolenje traja tudi do 14 dni. Redko beležimo komplikacije, če pa se pojavijo, so praviloma hude. Lahko je vnetno prizadeta srčna mišica. Ob slabem zdravljenju pride do okvare in odpovedovanja srca,

kar vodi v srčno vodenico. Poleg tega se lahko pojavijo motnje srčnega ritma; od povsem enostavnih do kompleksnih, ki vodijo do resnih zapletov, lahko celo do nenadne srčne smrti.

Včasih se bolezen zaplete s pojavom netipične pljučnice. Kadar pa se ob padcu odpornosti poleg virusov v telo priplazijo še bakterije, so pljučnice obsežne in bolnik je hudo prizadet ter življenjsko ogrožen.

Nekateri sevi virusov veliko raje napadejo prebavila. Takrat govorimo o trebušni gripi, ki se kaže še v slabosti, povračanju in driski. Velikokrat je v poteku bolezni lahko prizadet tudi živčni sistem. Pojavijo se znaki vnetja perifernih živcev, možganskih oken ali celo možganov.

Povzročitelji gripe so virusi A, B in C. Tipa A in

B sta odgovorna za vsakoletne epidemije, virus C pa praviloma povzroča le blago obolenje zgornjih dihal. Virusi so izredno trdoživi, poleg tega pa se nenehno izredno hitro spreminjajo. Prav zaradi tega pogosto cepljenje ne pomaga, oziroma učinkovitost zaščite po cepljenju niha med 30 in 70 odstotki. Cepivo nam zagotavlja odpornost proti stari različici virusa, ob kontaktu z novo pa nas cepivo ne ščiti in v primeru slabe imunske odpornosti praviloma tudi zbolimo.

Po vnosu cepiva oziroma povzročitelja v telo pričnejo naše imunske celice tvoriti protitelesa. Ko se virus spremeni, ga protitelesa ne prepoznajo in se proti njemu ne borijo.

Virusi A so v svojem spreminjanju izredno aktivni. Praviloma se med dvema sezona močno spremenijo, poleg tega pa se spreminjajo tudi prek ene sezone. Tako se pogosto dogaja, da je ob začetku epidemije v Aziji virus A povsem različen od tistega, ki ga izoliramo ob prihodu v Evropo mesec ali dva kasneje. Virus A napada tudi živali – predvsem prašiče, konje, kite, tju-lenje ter ptice.

Virusi B se spreminjajo počasneje, njihova agresivnost pa je bistveno manjša. Napa-

V 48 urah inkubacijske dobe se virus po vdoru v telo intenzivno hitro množi v dihalnih poteh. Obolenje se prične z nenadno visoko temperaturo, curljanjem iz nosu in kašljem, ki lahko traja tudi dva tedna ali več ter pogosto prisotno trdovratno pekočo bolečino za prsnico, ki se ob globokem dihanju še poveča. Pojavijo se tudi bolečine v grlu in glavobol.

dajo le ljudi in povzročajo le manjše regionalne epidemije.

V stoletju, ki se pravkar izteka, so pandemije gripe kar nekajkrat močno ogrožale človeštvo. V letih 1918 in 1919 je epidemija španske gripe zahtevala življenja okoli 20 milijonov ljudi. Povzročitelj je bil virus A(H1N1). Virus je naslednja leta krožil po svetu ter se spreminjal. Povzročil je še nekaj manjših epidemij. Druga največja epidemija se je pričela 1957 s pojavom azijskega seva A(H2N2). Skoraj deset let kasneje se je pojavil sev hongkonške gripe A(H3N2), azijski sev pa je povsem izginil. 1977 se je ponovno pojavil povzročitelj španske gripe, ki je bil skoraj povsem enak tistemu virusu iz leta 1918 – A(H1N1) in onemu iz leta 1950. Povzročil je rusko gripo. Ljudje, rojeni pred letom 1950 so bili nanj odporni, mlajši, rojeni kasneje, pa so množično zbolevali.

Po svetu trenutno krožita dva seva, ki se tudi nenehno spreminjata - A(H1N1) in A(H3N2). Pred dvema letoma je gripa ponovno močno prestrašila bivalce Hong Konga. Pri piščancih, racah in gosih so našli poseben sev, ki lahko okuži tudi ljudi in povzroča kar 33 odstotno smrtnost.

Učinkovitost cepiva se iz leta v leto spreminja. Odvisna je od intenzivnosti spreminjanja virusa. Cepivo vsebuje mrtve viruse gripe iz zadnje sezone. V laboratorijih potrebujejo za pripravo cepiva najmanj šest mesecev. V tem času se virus lahko že

močno spremeni. Protitelesa, ki se tvorijo po vnosu cepiva v telo, virusa ne prepoznajo v celoti in zaščita po cepljenju je le delna. Simptomi gripe so milejši, čas okrevanja je nekoliko krajši.

Cepivo lahko povzroči tudi stranske učinke. Pri ljudeh, ki so alergični na kokošja jajca, se lahko pojavijo alergične reakcije, saj viruse za pripravo cepiv gojijo prav v njih. Pojavi se lahko tudi blag glavobol, prehodno zvečana temperatura ali blage prebavne težave.

Kljub nizki učinkovitosti cepiva pa strokovnjaki priporočajo cepljenje proti gripi pri ljudeh, ki sodijo v rizične skupine. To so ljudje stari več kot 65 let, kronični bolniki - srčni, pljučni in ledvični, sladkorni bolniki, bolniki s hudo anemijo in tisti z imunsko pomanjkljivostjo.

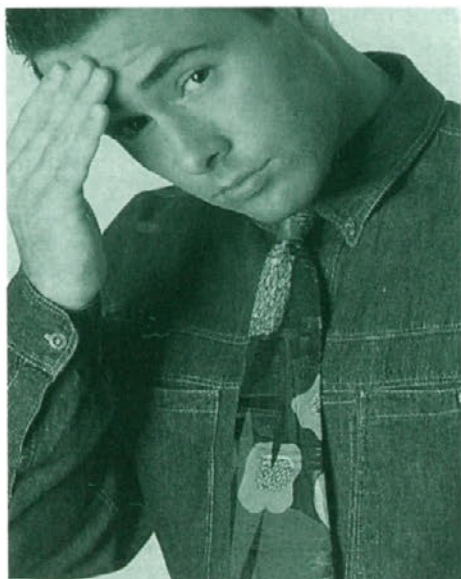
Če nam bo prihajajoče zimske dni morda pokvarila gripa, si bomo pomagali s toplimi napitki, Aspirinom, vitaminom C in sredstvom proti nahodu. Ob morebitnih zapletih nam bo zdravnik predpisal še antibiotik. Težave z dihalni bomo lajšali z inhalacijami Mentoklara ali Beroduala, morda pa bomo potrebovali tudi sredstvo proti kašlju. V dneh s povišano temperaturo bomo ostali v postelji.

Za vse pa velja, da si moramo še pred zimo napolniti akumulatorje z energijo ter pripraviti naš imunski sistem na učinkovito obrambo in bitko proti nadležnim vsiljiv-

cem. To bomo dosegli le z redno telesno aktivnostjo, vsakodnevni intenzivni sprehodi po svežem zraku, lahnim tekem ali kolesarjenjem, pomagale pa bodo tudi mlačno hladne prhe. Prav tako je pomembna prehrana, v kateri naj bo dovolj vitaminov. Pomagal bo tudi dodatno zaužit polivitaminški preparat ter sredstvo, ki vzpodbuja imunski sistem - imunol.

Še je čas, da se okrepimo in ne dovolimo virusom gripe, da nas premagajo. Dajmo, potrudimo se in v novo tisočletje stopimo zdravi!

Janez Poles, dr. med.-internist

Člani planinske sekcije so obiskali Italijo, Sicilijo, Etno

Po pobočju vulkana

25. septembra zvečer smo se premogovniški planinci po skrbnih pripravah odpravili na prek 4300 km dolgo pot. Organizacija potovanja je bila v režiji Kompas in odlične vodičke Urške Ernecl. Po rahlo deževnem in hladnem večeru smo v poznih jutranjih urah prečkali Tiber in prispeli v vroč, sončen Rim, kjer je sedaj pravo gradbišče. Večno mesto namreč na veliko prenavljajo in pripravljajo za leto 2000. Tu naj bi bilo veličastno in drago silvestrovanje.

Ogledali smo si baziliko sv. Petra, se povzpeli po ozkih in zavitih stopnicah na vrh kupole, kjer smo občudovali fantastične mozaike, se znojili, uživali v lepem panoramskem razgledu 126 m visoko. Kar nekaj ur smo se potepali po mestu, vrgli kovanec prek leve rame v Fontano di Trevi, posedeli in se odpočili na vročih Španskih stopnicah.

kega jezika: la birra - pivo, bere - piti, tropo caro - predrago, camerier - natakar, quanto costa - koliko stane itd. Včasih smo se zelo približali obali. V nekem čudovitem peščenem zalivu smo zapeljali na opustelo plažo, se jadno pognali v čisto vodo in uživali. Lokalni ribiči so nas sicer mrko gledali, ker smo jim preplašili ribe, vendar mi se nismo pustili motiti. Kar prehitro je minila osvežujoča kopel.

Nadaljevali smo proti jugu, proti Scili (Karibda je na Siciliji), ki se je spomnimo iz Odisejade, vendar nismo vedeli, da resnično obstaja. To je visok skalnati usek tik pred vhomom v 3,2 km široko ožino med kopnim in Sicilijo. Po polurni vožnji s trajektom smo prispeli v Messino. V Taormini, turističnem kraju s čudovitimi peščenimi plažami, z mondenimi hoteli in starim grškim gledališčem, smo po prihodu iz predora uzrli Etno. Bila je ožarjena z žarki nizkega večernega sonca, še bruha-joči dim je bil škrlatno obarvan. Res lep prizor.

Prespali smo na pobočju Etna, v Nikolosiju na višini 700 m, v zadnjem kraju pod ognjenikom. Je v celoti zgrajen na lavi. Prav tako Catania, mesto z 200.000 prebivalci nižje ob morju, ki je bila leta 1663 najprej porušena zaradi potresa, nato pa jo je 6 let kasneje zalila še lava, v kateri je umrlo okrog 20.000 ljudi.

Lepa asfaltna cesta je v serpentinah speljana po lavi, ponekod so useki visoki nekaj metrov, do višine 1900 m. Tukaj je spodnja postaja kabinske žičnice, obdana z množico malih trgovinic, kjer prodajajo kristale, ki ležijo po pobočju Etna. V bližini je tudi eden izmed stranskih kraterjev, ki pa ima dno zasuto in že skoraj 20 let miruje. Nekaj naših članov se je odločilo za vožnjo z žičnico, večina pa za gozdarje. Zagrizli smo v prašno strmino, kjer je zadnja plast lave stara nekaj čez 15 let in po njej pozimi Italijani množično smučajo. Ponekod že kukajo iz črne podlage vztrajne in potrpežljive rumene rožice. V slabih dveh urah smo pripeščili do zgornje postaje žičnice na višini 2500 m. Nekaj deset metrov od te zgradbe štrle iz lave ruševine stare zgornje postaje in vulkanološkega inštituta. Zadnji katastrofalni izbruh leta

Etna je najvišji evropski delujoči vulkan in je v celoti razglašena za narodni park. Visoka je približno 3323 m. Na vrh ni dovoljeno hoditi zaradi močnega eruptivnega delovanja. Vrh sestavlja več kraterjev, iz katerih se neprestano kadi bel dim. Včasih bruhne nekaj piroklastičnega materiala, ki potem pada okrog kot vulkanske bombe. Nobena nas ni zadel, ujeli pa smo se v fotografski aparat.

Popoldanska vožnja po elegantnih avtocestah proti jugu je minila hitro in kmalu smo zagledali Vezuv, pod njim pa ogromno pristanišče, natrpano in umazano dvomilijonsko mesto - Neapelj. Smejali in čudili smo se vožnji Napolitancev, ki velikokrat ne upoštevajo niti dvojne neprekinjene črte na cesti. Prespali smo v predmestju, v marini Varcaturu, okusili slanost in toploto (prek 25°C) Tirenskega morja v nočnem kohanju.

Kalabrija, pokrajina na južnem delu škornja, nas je ugodno presenetila. Pričakovali smo pusto, kraško zemljo. Velika področja pa so skrbno obdelana, na ogromnih plantažah rastejo agrumi, ki so v času našega obiska že drugič dozorevali. Pogled je bil prava sprostitev za oči: zeleni listi, oranžni in rumeni sadeži in ogromno sončnih žarkov.

Vožnja skozi številne predore in po viaduktih je potekala prijetno in v učenju italijans-

1983 je zalil vse objekte v tem predelu. Tudi nekaj kovinskih stebrov vlečnice, staljenih na več mestih, nemo zre proti najvišjemu kraterju.

Od zgornje postaje žičnice do višine 2900 m je speljana prašna vijugasta cesta, po kateri vozijo posebni avtobusi, polni radovednih turistov. Od končne avtobusne postaje do ogleda žive, tekoče lave, ki prodre na površje nekje na višini 3100 m, je hoje za slabe pol ure. Vendar ta pot je najbolj zanimiva. Hodi se namreč po še topli lavi, ki je zelo ostra, polno je žvepla, iz marsikatero špranje in razpoke se močno kadi. Na vzhodnem delu sega z vrha navzdol jarek, iz katerega se vrtinči bel dim. V bližino tega jarka je možen dostop, do mesta, kjer počasi izteka lava.

Nabrali in nalomili smo si kose lave raznih oblik in barv za spominke. Zanimiv je bil možakar, ki je hodil po tekočo lavo in iz nje v kalupu delal pepelnike, na katerih je pisalo Etna. Nekajkrat so se mu mehka in vroča tla nevarno ugreznila in je moral bežati nazaj. Vendar zaslužek je imel kar precejšen. Vrnitev do avtobusa je bila opravljena mnogo hitreje, zato je bilo tudi prahu bistveno več. In zaradi tega je nam še bolj prijalo vino, ki sta ga šoferja med našo odsotnostjo primerno ohladila. Karton buteljki je priložil v skupno prtljago za srečo na Etni Slavko. Najbrž tudi zato, da pazimo na njegovo Majdo. Za vzpon in spust, vključno s počitki, smo porabili 6 ur.

Po vrnitvi v hotel smo se umili pod tuši, nekateri pa v hotelskem bazenu. Dva sva morala prisilno v bazen in to oblečena, seveda zaradi zabave posameznikov. Zamere pa vendar ni bilo. Na terasi ob bazenu smo pripravili pravi planinski krst. Prvi je bil krščen Fixi, kajti izlet na Etno je bila njegova ideja. Nadaljnji krst je nato izvajal sam, vendar ne najbolj nežno. Nazadnje smo ubrano zapeli še nekaj slovenskih pesmi. Zaslužili smo si spontan aplavz naključnih gledalcev in poslušalcev.

Nadaljevanje potovanja po Siciliji je potekalo po zgodovinskih krajih raznih kultur, ki jih tukaj ne manjka. Prvi večji zgodovinski kraj so bile Sirakuze. To je bila grška kolonija, ustanovili so jo Korintčani v 8. stoletju pred našim štetjem. Sicer je bila Sicilija večkrat okupirana s strani Grkov kakor tudi drugih ljudstev.

Palermo, glavno mesto Sicilije, mafijska prestolnica z milijonom prebivalcev, je vredna ogleda, še posebej njihov promet po glavni ulici. V parku, polnem dateljevih palm, smo poslušali zgodovino znanih vhodnih mestnih vrat, skozi katere smo se sprehodili. Ogledali smo si katedralo in iz avtobusa tudi največje in najbolj zastražene zapore za mafijce. Na pobočju hriba v bližini Palerma smo obiskali kraj Monreale s katedralo iz 12. stoletja, ki je

Od končne avtobusne postaje do ogleda žive, tekoče lave, ki prodre na površje nekje na višini 3100 m, je hoje za slabe pol ure. Vendar ta pot je najbolj zanimiva. Hodi se namreč po še topli lavi, ki je zelo ostra, polno je žvepla, iz marsikatero špranje in razpoke se močno kadi.

pravi biser normanske arhitekture. Notranje stene pokrivajo zlati mozaiki neprecenljive vrednosti, ki prikazujejo zgodbe iz starega testameta, najbolj znamenit pa je portret Kristusa na svodu glavnega oltarja.

Šesti večer smo prispeli v kraj Millazo, v severovzhodnem delu Sicilije, naslednji dan pa smo se po ogledu Messine in vožnji s trajektom vrnili na celino. Sledila je vožnja po že znani avtocesti proti Neaplju. Pa tudi naš zaliv smo obiskali, se kopalni več kot meter visokih valovih, ki so nekaterim predstavljali resno oviro za vstop v morje. Prespali smo v Sorrentu, mondenem turističnem kraju v bližini otoka Capri. Pri večerji v hotelu Britannia nas je lepo presenetil hotelski kuhar, ki nam je z zanosom zapel kancono o njegovem kraju Sorrentu. V zameno je dobil slovensko pesem in nekaj slovenskih tolarjev, bankovcev, ki jih zbira in jih je ponosno zataknil za steklo v okvirju na steni. Še pod vtisom te predstave smo se zvečer pomešali v vrvež ljudi, ki so se sprehajali po mestu in trgovinah, ki so odprte dolgo v noč. Lep je nočni pogled na Neapelj, ki je razsvetljen z nešteti lučmi.

Po zajtrku smo se odpeljali v bližnje Pompeje, katere je leta 79 pokopal izbruh Vezuva. Mesto, katerega začetek sega v 6. stoletje pred našim štetjem in je imelo v času nesreče okrog 500.000 prebivalcev, je danes čudovit arheološki spomenik. Odpovavati so ga pričeli leta 1748 in do danes si ga je možno ogledati že tri petine. Bili smo presenečeni, ko smo videli, da so poznali vodovod iz bakrenih cevi, ki je bil

napeljan po mestu, enosmerne ceste, zebre kot prehode za pešce, dimnike iz keramike, javne hiše in še mnogo drugih stvari.

Opoldne smo se vkrcali v avtobus, zunanja temperatura v senci je bila 26°C, in se pričeli vračati proti domu. Ko smo se malo po polnoči ustavili na Lomu pri Postojni, je termometer pokazal komaj 11°C, zato smo morali kar hitro poiskati toplejša oblačila.

Izlet je dobro uspel. Čeprav je bilo veliko vožnje, ni bila dolgočasna, kajti znamo tudi zapeti, igrati tarok in "šnaps". S sabo smo imeli Urško, prijetno in vseznalo dekle, ki nam je govorilo in govorilo, ampak nikoli preveč. Organizacija je bila brezhibna, kar gre zahvala vodstvu in organizatorjem izleta. Vreme je bilo takšno, kot smo si ga želeli, udeleženci pa tudi nismo povzročali težav. Skratka, bilo je čudovito. Radi se ga bomo spominjali ob gledanju fotografij in filmov.

Načrt izletov planinske sekcije Premogovnika za leto 2000 je že pripravljen. V njem piše tudi Korzika. Pridružite se nam in srečno na Korziki ter na mnogih naših prijetnih izletih.

Franc Maršnjak

12. decembra bo ob Škalskem jezeru letošnja največja atletska prireditev v Sloveniji.

Priprave so na vrhuncu

6. SPAR evropsko prvenstvo v krosu

V nedeljo, 12. decembra, bo na travniku na vzhodni strani Škalskega jezera potekala letošnja največja atletska prireditev v Sloveniji - 6. SPAR evropsko prvenstvo v krosu, ki je pod okriljem Evropske atletske zveze. Proga za to tekmovanje je bila pripravljena že pred letom dni in v tem času večkrat preizkušena. "Predvidena proga je zahtevna in fair ter bo nudila tekmovalkam in tekmovalcem pa tudi gledalcem obilo užitka, posebej zato, ker bodo gledalci lahko videli tek na celotni progi ves čas," je v svoje poročilo po ogledu proge lani jeseni zapisal generalni sekretar Evropske atletske zveze Till Luft.

Organizacijske priprave so v polnem teku. Predsedovanje častnemu odboru prvenstva je prevzel predsednik Republike Slovenije, Milan Kučan, predsedovanje lokalnemu organizacijskemu odboru, v katerem so preizkušeni in zagnani člani Atletskega kluba Velenje in številni drugi, pa direktor Premogovnika Velenje, dr. Franc Žerdin.

Kje bo potekalo tekmovanje, je mogoče videti že od poletja, ko so progo za kros ogradili. Prijavilo se je že 30 držav, kar je največ dosedaj. V krosu bodo tekmovali mladinci in mladinke ter člani in članice. Mladinke bodo morale preteči 3.350 m, mladinci 6.550 m, članice 4.950 m in člani 9.750 m. Tekmovanje se bo začelo v nedeljo, 12. decembra, s prvim startom ob 11. uri, otvoritvena slovesnost pa bo dan prej, v soboto, 11. decembra, ob 17. uri na Titovem trgu. Tekmovanje bo neposredno prenašala Televizija Slovenija ter Evrovizija.

Kros je že bil olimpijska disciplina

Tek v naravi je zanesljivo ena najstarejših človekovih dejavnosti, ki je danes tudi

športna - rekreacijska in tekmovalna - panoga. Prvi dokumentiran podatek o krosu v tekmovalnem smislu je iz leta 1837 v Rugbyju v Angliji. Leta 1884 so na britanskem otoku ustanovili nacionalno zvezo za kros. Na evropski celini so začeli s to dejavnostjo predvsem Francozi, ki so imeli leta 1889 že državno prvenstvo v krosu, prvo znano tekmovanje v ZDA pa je bilo leta 1890.

Prvo mednarodno prvenstvo v krosu /pozneje Kros narodov, ki je leta 1973 prešel v uradno svetovno prvenstvo Mednarodne atletske zveze IAAF/ je bilo leta 1903 z udeležbo Anglije, Škotske, Walesa in Severne Irske. Temu tekmovanju so se leta 1907 pridružili Francozi in potem je udeležba počasi in vztrajno rastla. Morda je šlo že malo v pozabo, da je bil kros tudi na sporedu olimpijskih iger v letih 1912, 1920 in 1924.

Res pravo svetovno razsežnost je kros dobil z uvedbo svetovnega prvenstva - prvo je bilo 17. marca 1973 v Waregemu v Belgiji. Od tega začetka so tekmovali člani, članice in mladinci, mladinke pa so se jim pridružile leta 1989.

Še dva koraka sta pisala zgodovino tega dela atletike. Najprej ustanovitev nekakšne Velike nagrade v krosu s sezono 1990/91 s točkovanjem najboljših v vrsti tekmovalnj in podobno veliki nagradi IAAF v drugih panogah. Za Evropo pa je bila še pomembnejša ustanovitev vsakoletnega evropskega prvenstva v krosu leta 1994, najprej samo v članski konkurenci, od leta 1997 pa tudi v obeh mladinskih.

Leta 1994 in 1995 je bilo to tekmovanje v angleškem Alnwichu, leta 1996 v belgijskem Charleroiu, naslednje leto v portugalskem Oeirasu in lani v italijanski Ferrari.

Slovinci in posebej Velenjčani poznamo kros

V Sloveniji smo se začeli ukvarjati s krosom razmeroma pozno. Medtem ko so prvenstva Jugoslavije prirejali že od leta

1923, beležimo prvo slovensko udeležbo na prvenstvu leta 1926. Tovrstnih tekmovalcev v Sloveniji še ni bilo, pač pa so znani ulični teki in štafetni teki po ulicah ali tudi na daljših razdaljah.

Prvo ekipno zmago na prvenstvu Jugoslavije je doseglo moštvo Ilirije leta 1929, prvi posamični zmagovalec prvenstva Jugoslavije pa je bil leta 1934 - prvenstvo je bilo v Mariboru - Ivo Krevs (Primorje). Ekipa Primorja je bila tudi državni prvak. Primorje je zmagalo že tudi leta 1933, ko je bilo prvenstvo v Ljubljani in prvič v Sloveniji, vendar so bili rezultati Primorja razveljavljeni.

V naslednjih letih so slovenski tekači dominirali na prvenstvih Jugoslavije, prav tako pa tudi slovenske ekipe. Med obema vojnama so tekmovali le moški. Po drugi svetovni vojni so bili krosi že zelo razširjena zvrst v atletiki, tekmovalja so bila kmalu ne le v moški, ampak tudi v ženski in v mladinskih konkurencah. Poseben zagon so krosi dobili z množičnimi tekmovalji, ki so pripeljala v atletiko tudi mnogo novih tekačev in tekačic.

V Sloveniji teče dolgo vrsto let tekmovalje, ki na treh stopnjah privabi več kot 100.000 udeležencev in ima vrhunec jeseni v krosu občinskih reprezentanc za pokale Dela. Krosu Dela se je pozneje pridružilo še spomladansko tekmovalje za pokale Dnevnika.

V zadnjih 30. letih je postalo Velenje središče krosa v Sloveniji. Med ostalim smo v Velenju, kjer smo bili znani tudi s svojim mednarodnim ženskim tekmo po ulicah 8. marca, priredili prvenstvo Balkana v krosu 1974. in 1989. leta, prvenstva Jugoslavije v letih 1972, 1974 in 1988, kot dosedaj tudi 10 končnih tekmovalj občinskih reprezentanc za pokale Dela.

Za koga bomo navijali 12. decembra?

Seveda za slovenske in posebej velenjske tekače, zmagovalca pa bo treba iskati med portugalskimi, francoskimi, romunskimi in angleškimi tekači in tekačicami. Ti so si namreč dosedaj pritekli največ odličij. A računati je treba na Ukrajince Sergeja Lebeda in na Angležinjo Paulo Redcliffe, ki sta stala na najvišji stopnički lani v Ferrari. Slovenski tekači sodelujejo na evropskih prvenstvih v krosu od leta 1995. Takrat je bila moška ekipa 17., ženska pa 16. Najboljši je bil Roman Kejžar na 64. mestu in Helena Javornik na 54. Naslednje leto so dosegli podobne rezultate, članom pa so se pridružili mladinci in bili zelo uspešni, saj je bila Špela Obronek pri mladinkah 3. Pred dvema letoma je bila mladinska ekipa 9., Sonja Roman pa pri mladinkah 6. Lani v Ferrari so vse ekipe razen moške mladins-

ke, ki je bila 16., pristale na dvanajstem mestu. Roman Kejžar je bil 33., Helena Javornik 49., velenjčan Boštjan Buč 54. in Sonja Roman 7.

Tekmovalci in organizatorji si ob vsem vloženem trudu zaslužijo, da si to največjo atletsko prireditev v Sloveniji pridemo ogledati v čim večjem številu. Učenci velenjskih osnovnih šol bodo imeli ta dan športni dan, vabljeni pa ste tudi vsi, ki ste ljubitelji kraljice športov - atletike. Bodimo torej v nedeljo, 12. decembra, med 10. in 14. uro z najboljšimi evropskimi tekači krosa ob Škalskem jezeru!

Diana Janežič,

podatki o zgodovini krosa Marko Rožman

34. kros za pokale Dela

V soboto, 16. oktobra, je na progi za kros ob Škalskem jezeru potekal 34. kros občinskih reprezentanc za pokale Dela. Nastopilo je 850 tekačev iz 32 občin. Velenjski atletski klub je bil deseti prireditelj krosa, njegovi tekači so zmagali na zadnjih treh krosih, skupno pa že šestkrat.

Zato je bilo pričakovanje ekipnih rezultatov zelo nestrpno, a poplačano. Velenjčani so postali ekipni zmagovalci tudi letošnjega krosa za pokale Dela. Na drugo mesto so se uvrstili tekci iz Železnikov in na tretje tekači iz Murske Sobote. Vsi velenjski atleti, na katere so v klubu še posebej stavili, so se dobro odrezali. Med starejšimi mladinci je Boštjan Buč dosegel drugo mesto. Pri mlajših pionirkah je bila Špela Jandrok tretja in Živa Kozeljnik peta. Pri starejših pionirkah je bila Anja Rak tretja in Silva Dešman peta. Anja Arzenšek s tretjim mestom in Jožica Hozjan s četrtem sta prinesli točke v kategoriji starejših mladink, pri članicah pa Jolanda Čeplak s tretjim mestom in Slava Poznič s petim.

Novice iz sveta

Bolje je dvema kot enemu

Glede na britansko revijo *New Scientist* si ljudje prej uspejo privzgojiti bolj zdrav življenjski slog, če imajo ob sebi koga, ki počne isto. Po poročilu iz *Archives of Family Medicine* so tako sklenili po raziskavi 1.204 parov. Stephen Pyke z londonske Šole za higieno in tropsko medicino je dejal: "Če bosta nasvet upoštevala oba partnerja, bosta imela več možnosti, da bosta nehala kaditi, zmanjšala holesterol in shujšala."

Pisarniška bolezen

Glede na poročilo v časopisu *Il Messaggero* ima po študiji, ki jo je vodil profesor Maurizio Ricciardi, direktor Univerzitetnega centra za držo v Sieni, več kot 80 odstotkov Italijanov težave z držo zaradi sedečega življenjskega sloga. *Il Messaggero* poroča, da se več kot polovica teh, ki imajo to pisarniško bolezen, pritožuje tudi zaradi bolečin v hrbtu, glavobola, slabosti v želodcu, omotice in težav z ravnotežjem, nihanja krvnega pritiska, diareje, zaprtja, katarja debelega črevesja in želodčnega katarja. Japanci in Kitajci se proti tem težavam bojujejo tako, da po vsaki uri dela naredijo nekaj enostavnih vaj, medtem ko imamo mi samo odmor za hrano.

Sedaj tudi mačke

V zvezni državi New York je že desetletja kaznivo, če zapustite kraj nesreče, v katero je bila vpletena krava, konj ali pes, ne da bi poiskali lastnika živali ali vsaj obvestili krajevno policijo. To pa ni veljalo, če je bila v nesrečo vpletena mačka. Sedaj pa je zato poskrbel nov zakonski predlog in nemudoma so ga sprejeli in potrdili kot zakon. Po tem zakonu imenovanem "Sploščena mačka", je zločin zapustiti kraj nesreče, v kateri je bila ranjena mačka, ne da bi o tem obvestili vsaj policije. Če tega ne storite, lahko za "pobeg s kraja

nesreče, v kateri je bila poškodovana mačka", plačate kazen 100 USD. Ljubitelji mačk vidijo v tem zgovoren dokaz, da je diskriminacija do določene vrste mogoče odpraviti, je komentiral *The New York Times*.

Dezertifikacija v Italiji

Italije navadno ne povezujemo s puščavami, vendar so tam vseeno ustanovili Državni odbor za boj proti puščavi. Zakaj le? Vse več zemlje je nerodovitne, kar se naglo širi proti severu Italije. "Če ne bomo kmalu začeli premišljeno ravnati z okoljem, tako da zmanjšamo količino plinov, ki povzročajo učinek tople grede, in če ne spremenimo nekaterih škodljivih navad v kmetijstvu," piše v časopisu *La Stampa*, "se bo 27% (italijanskega) področja v samo nekaj desetletjih spremenilo v puščavo." Tako so opozorili na konferenci o dezertifikaciji, ki jo je v Rimu pripravila Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo. Pojasnili so, da niso v nevarnosti samo področja v južnih italijanskih okrožjih Sicilije, Kalabrije, Apulije in Bazilikate, prizadeta so tudi nekatera običajno plodna področja na severu. Tam namreč ugotavljajo, da se je rodovitnost že zmanjšala.

Draga razvada

Kajenje stane. Koliko? Glede na *University of California Berkeley Wellness Letter* lahko vsota dolgoročno doseže tudi 230.000 ali 400.000 \$, odvisno pač od tega, ali pokadite eno ali dve škatli na dan. "Recimo, da ste mladi in pričnete kaditi danes ter kadite petdeset let, če zaradi tega seveda prej ne umrete," piše v *Wellness Letter*. "Če pokadite eno škatlo na dan, ki stane 2,5 \$ (da poenostavimo, ne bomo vračunali dvigov cene), bo celoten znesek višji od 900 \$ na leto ali 45.000 \$ na petdeset let. Če pa ta denar vložite na banko, ki vsako leto obračuna še 5-odstotne obresti, se bo seštevek kaj hitro počel veriti." Prištejte še stroške višjega življenjskega zavarovanja in dodatnega čiščenja (doma, oblek in zob) in vsota bo takšna, kot smo jo zapisali zgoraj. V pismu je še pristavljeno: "Sem pa niso všteti zdravstveni stroški, ki jih boste plačali zaradi kajenja, če zdravstveno zavarovanje ne bo zadostovalo."

Potrti otroci eksplozije

Izraz "otroci eksplozije" so skovali za ljudi, ki so se rodili v obdobju od konca druge svetovne vojne do zgodnjih šestdesetih let. Iz mnogih držav, ki so bile v vojni na zmagovalni strani, so tedaj poročali o znatnem povečanju prebivalstva. Raziskava, ki so jo opravili po šestnajstih državah, je pokazala, da so bili otroci eksplozije nekoč brezskrbni in optimistični glede svoje prihodnosti, sedaj pa "se bojijo zase in za svoje otroke, na svojo starost pa gledajo kot na nekaj strašnega", je pisalo v časopisu *European*. Zakaj so tako potrti? "Morajo se spoprijemati s svetom, za katerega menijo, da s samoljubnostjo, pridobitništvom ter pomanjkanjem samoobvladovanja in olike gre že predalet", navaja poročilo.

Prednosti starejših delavcev

Delavci, starejši od 47 let, so zjutraj urnejši in učinkovitejši od svojih mlajših kolegov, poroča londonski *The Times*. To se pozneje čez dan obrne, zato Tom Reilly z liverpoolske Univerze Johna Mooresa predlaga, naj delodajalci starejše delavce zaposlijo v jutranji izmeni, mlajše pa v popoldanski in večerni. Predstavniki za stike z javnostjo Britanskega zdravstvenega združenja je na konferenci o starejših tudi povedal, da veleblagovnice in samopostrežbe pogosto raje zaposlijo starejše ljudi. Zakaj? Ker se bolj posvetijo kupcem in ker vedo kako in kaj, tudi kadar to ni zapisano v navodilih. Časopis doda, da se tudi ravna po "etičnih merilih, ki podjetjem morda že ne pomenijo več toliko".

Škodljivi rilčkarji

Odkar je hrošček rdeči palmov rilčkar pred manj kot 20 leti prišel na Arabski polotok, se je zavrtal v tisoče datljevih palm in tako povzročil neizmerno škodo. "Bojijo se celo, da bo datljevcev, 'drevo življenja', ki že 5000 let raste v Arabiji, povsem izginil," poroča *The Economist*. Ta rilčkar, ki je dolg samo 5 cm, namreč v njegovem delu dolbe same kanale in drevo tako počasi umira. S pesticidi žuželki ne pridejo do živca, tako da se po vsem okrožju še naprej hitro množi.

Uvajamo nov sistem za kontrolo pristopa in evidenco delovnega časa

Fotografiranje za nove delovne izkaznice

V letu 2000 bomo v Premogovniku Velenje uvedli brezkontaktno identifikacijo zaposlenih predvsem zaradi večje varnosti. Vsi zaposleni bomo dobili nove delovne izkaznice, ki jih bo vsak delavec moral imeti pri sebi ob vstopu v podjetje. Služile bodo njegovi identifikaciji, za del zaposlenih (Strokovne službe) pa tudi za registracijo delovnega časa kot že dosedaj.

Na delovni izkaznici bo poleg podatkov o zaposlenem tudi njegova fotografija. Fotografiranje bomo izvedli v podjetju, in sicer med **torkom, 23. novembra, in petkom, 3. decembra 1999**. Fotografiranje bo potekalo v učilnici VPD poleg službe dežurnega Premogovnika Velenje v omenjenem času vsak delovni dan med **5.30 in 7.30** ter med **12.00 in 14.30**.

S seboj morate imeti staro delovno izkaznico ali člansko izkaznico SPES.

Razpored fotografiranja

datum	prijмки z začetnico
23. 11.	A, B, C, Č, D
24. 11.	E, F, G, H, I
25. 11.	J, K
26. 11.	L, M, N
29. 11.	O, P
30. 11.	R, S
1. 12.	Š, T, U, V
2. 12.	Z, Ž in zamudniki
3. 12.	zamudniki

Navodila za uporabo sistema bomo predstavili v decembrski številki Rudarja.

Na osnovi sklepa kolegija direktorja se na

JAVNI LICITACIJI

odproda osnovno sredstvo: vozilo osebno **Lada Niva 1600** inv. št. 145957, CE-I1-096, letnik 1994 za izključno ceno 310.000,00 SIT

V izključni ceni ni upoštevan davek.

Licitacija bo v petek, 26.11.1999, ob 10. uri v trgovini nekurantnega materiala Premogovnika Velenje, kjer je možen ogled.

En dan pred licitacijo morajo zainteresirani vplačati varščino, ki je 10% vrednosti osnovnega sredstva, na žiro račun podjetja 52800-601-23430.

Na licitaciji bo sodeloval le tisti, ki bo s potrdilom o plačilu dokazal, da je vplačal varščino. Če kupec odstopi od nakupa, izgubi pravico do povračila varščine. Po zaključeni licitaciji se varščina vrne v roku 8 dni z nakazilom na tekoči račun ali z osebnim dvigom.

Osnovno sredstvo bo prodano najboljšemu ponudniku po načelu "videno-kupljeno", brez upoštevanja kasnejših reklamacij. Kupnino je treba plačati in blago odpeljati v 8 dneh po zaključeni licitaciji. V nasprotnem primeru se licitacija razveljavi, pri tem pa kupec izgubi pravico do povračila varščine.

SK VELENJE
SMUČARSKI KLUB VELENJE

Kopališka 3
3320 VELENJE
SLOVENIJA

vas vabi na

sejem nove in stare smučarske opreme v Rdečo dvorano.

Sejem bo v petek, 26. novembra, med 15. in 19. uro ter v soboto, 27. novembra, in v nedeljo, 28. novembra, med 9. in 18. uro.

Vabljeni!

*Zakaj si moral umreti,
ko s tabo je bilo lepo živeti?
Odkar utihnil je tvoj glas,
žalost, bolečina sta pri nas.*

Zahvala

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in tasta

Franca Kokola

se iskreno zahvaljujemo sodelavcem v strojnem remontu in sindikatu podjetja za izrečena sožalja, darovane sveče in denarno pomoč. Hvala vsem, ki ste se poslovili od njega na njegovi zadnji poti in nam kakorkoli pomagali v težkih trenutkih.

žena Ivanka, sin Franc, hčerki Milena in Marija z družinami

Zahvala

Ob smrti mojega očeta

Franca Kovača

se zahvaljujem sindikalni podružnici Jame Preloge za venec in sodelavcem strojne in elektro tretjine Jug za denarno pomoč in izrečena sožalja.

sin Ivan

Zahvala

Ob smrti mojega očeta

Stanka Ognjenoviča

se zahvaljujem vsem sodelavcem in sindikatu za izrečena sožalja in denarno pomoč.

Božo Ognjenovič

Zahvala

Ob smrti moje mame

Cecilije Hojski

se zahvaljujem sindikalni podružnici Elektrostrojne dejavnosti in sodelavcem v operativni pripravi dela Strojne službe za denarno pomoč.

Janez Hojski

Zahvala

Ob smrti moje mame

Marije Imperl

se zahvaljujem sodelavcem v HTZ in sindikalni podružnici HTZ za denarno pomoč, darovane sveče in izrečena sožalja.

sin Ivan z družino

CROSS country KROS

Celje - skladišče

D-Per
65/1999

5000006995,8

COBISS

OSREDNJA KNJ. CELJE

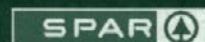

Sixth

*European
Cross Country
Championships*

Šesto

*evropsko
prvenstvo
v krosu*

ATLETIČNA ZVEZA SLOVENIJE
ATHLETIC ASSOCIATION OF SLOVENIA

EUROPEAN
ATHLETIC
ASSOCIATION

VELENJE / SLOVENIA
12th December 1999

